
This is the **published version** of the article:

Pau Prat, Mònica; Aliagas Marín, Cristina, dir. Presència, ús i funció dels àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries d'una escola d'Educació Primària. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2020. 54 pàgines.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/230646>

under the terms of the license

Presència, ús i funció dels àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries d'una escola d'Educació Primària

-Treball de Fi de Màster-

Mònica Pau Prat

Màster de Biblioteca Escolar i Promoció de la Lectura

Universitat Autònoma de Barcelona – Universitat de Barcelona

Curs 2019-2020

INDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. JUSTIFICACIÓ	3
3. MARC TEÒRIC.....	4
3.1. L'ÀLBUM IL·Lustrat: DEFINICIÓ I CARACTERÍSTIQUES	4
3.2. L'ÀLBUM IL·Lustrat A L'ESCOLA.....	4
3.3. LA IMATGE EN ELS ÀLBUMS IL·Lustrats.....	5
3.4. ELS ÀLBUMS IL·Lustrats I LA CONSTRUCCIÓ D'HÀBITS LECTORS.....	6
4. DISSENY GENERAL DEL PROJECTE.....	9
4.1. CONTEXT	9
4.2. OBJECTIUS I PREGUNTES DE LA RECERCA	10
4.3. METODOLOGIA	11
5. DIAGNOSI SOBRE ELS ÀLBUMS IL·Lustrats A L'ENTORN DE PROMOCIÓ LECTORA.....	14
5.1. PRESENTACIÓ I DISCUSSIÓ DE RESULTATS	14
5.1.1. ANÀLISI DEL PLEC.....	14
5.1.2. ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS	16
5.1.3. ENQUESTES	19
5.2. SÍNTESI DE RESULTATS.....	25
6. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ.....	28
ESTRATÈGIA I: AL CENTRE	28
ESTRATÈGIA II: A CICLE INICIAL.....	31
ESTRATÈGIA III: A CICLE MITJÀ	32
ESTRATÈGIA IV: A CICLE SUPERIOR.....	34
7. CONCLUSIONS.....	38
Conèixer el fons d'àlbums il·lustrats de què disposa l'escola	38
Documentar les pràctiques amb àlbums il·lustrats que es duen a terme a l'escola i a les aules de primària amb l'objectiu de fomentar el gust per la lectura.	39
Fer una proposta d'intervenció per explotar els àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries de l'escola i de les aules.	39
8. REFERÈNCIES	40
ANNEX	43
ANNEX 1. GUIÓ ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS.....	43
ANNEX 2. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS	45
ANNEX 3. ENQUESTA AL PROFESSORAT	51

1. INTRODUCCIÓ

Aquest estudi “Presència, ús i funció dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries d’una escola d’Educació Primària” pretén documentar i analitzar el rol dels àlbums il·lustrats a les activitats de promoció lectora de l’escola Cérvol¹, de Sabadell. L’objectiu de la recerca és descriure el tracte que es fa de l’àlbum il·lustrat a les pràctiques literàries del centre, i en concret a les aules de l’etapa d’Educació Primària, a més de documentar l’ús que se’ls dona com a producte literari d’un gran potencial didàctic, tal com demostren estudis didàctics recents (Reyes, L.; Manresa, M.).

A la primera part de la recerca, es presenten diferents estudis sobre l’àlbum il·lustrat que han dut a terme experts en Literatura Infantil i Juvenil (LIJ) procedents de diferents camps, com educació, psicologia i estudis de la llengua, i que han tingut l’objectiu de definir-lo i d’analitzar-lo tenint-ne en compte les particularitats i les característiques úniques. Alguns d’aquests estudis referents s’han centrat a estudiar l’impacte dels àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries i lectures d’aula, així com en la construcció de l’hàbit lector dels infants i joves. Aquestes investigacions han estat el punt de partida d’aquesta recerca, en la qual ens proposem comprovar la incidència dels àlbums il·lustrats a la vida lectora d’una escola d’Educació Primària concreta.

A partir del marc teòric, s’inicia el desenvolupament de la recerca centrada a documentar les pràctiques literàries d’aquest centre educatiu. D’una banda, es presenta el disseny general del projecte, el qual permet situar la investigació en el context educatiu determinat en què s’emmarca, es mostren els objectius i la pregunta que guia l’estudi i, finalment, es detalla la metodologia seguida per recollir informació i analitzar-la. D’altra banda, es detalla la diagnosi de l’entorn de promoció lectora, en què s’exposen els resultats obtinguts de la recollida de dades, i els quals permeten identificar quina presència, ús i funció tenen els àlbums il·lustrats a l’escola. D’acord amb la diagnosi, es formulen quatre propostes d’intervenció, enfocades a l’alumnat de primària principalment, i els seus mecanismes d’avaluació concrets, per tal d’atendre l’entorn de promoció lectora diagnosticat prèviament.

Finalment, el treball recull les conclusions que es deriven de la recerca i les descobertes que s’han fet relacionades amb cadascun dels objectius plantejats.

---

¹ El nom de l’escola s’amaga darrere d’aquest pseudònim.

2. JUSTIFICACIÓ

L'objectiu d'aquest treball és analitzar la presència, l'ús i la funció dels àlbums il·lustrats en un context escolar concret. En els últims anys, la investigació en didàctica ha explorat la funció dels àlbums il·lustrats a l'escola, i n'ha constatat el potencial didàctic per al desenvolupament de la competència literària argumentant que millora notablement la capacitat comprensiva, interpretativa i expressiva dels infants (Duran, 2007; Fittipaldi, 2013; Manresa, 2013; Reyes, 2013). Tot i això, actualment, l'àlbum il·lustrat segueix sent un gran desconegut en molts centres educatius, fet que comporta que no es contempli com un recurs valuós ni per al desenvolupament de la competència literària ni per a l'adquisició d'hàbits lectors.

A partir d'aquesta observació, aquesta investigació sorgeix de la inquietud d'investigar quina presència, ús i funció té l'àlbum il·lustrat al centre on treballa com a mestra, i en concret de l'interès de documentar quines activitats de promoció a la lectura es duen a terme que el considerin. Amb aquest objectiu, aquesta recerca s'ha proposat indagar en els coneixements que els docents d'aquest centre tenen sobre aquest tipus de llibre per a infants, ja que malgrat l'àlbum il·lustrat es trobi en un moment d'auge des del punt de vista de la producció editorial, estudis recents segueixen detectant un desconeixement notable per part del professorat (Fittipaldi i Munita, 2019).

D'altra banda, a nivell personal, l'àlbum il·lustrat és una temàtica que em genera un interès especial. Des de fa uns anys, he pogut conèixer les experiències literàries i lectores que teòrics i altres docents han dut a terme amb àlbums il·lustrats a les aules de primària les conclusions resultants em semblen esperançadores com a estratègia per promoure la lectura entre els infants. Actualment, treballa en una escola com a mestra d'Educació Primària que em recorda que encara hi ha centres educatius lluny d'aquestes pràctiques i molts d'ells lluny de la voluntat d'introduir canvis. És així, sense innovació, com la lectura es converteix en una activitat exigida pel currículum que sovint manca d'una planificació i d'una mediació enfocada a promoure l'hàbit lector dels alumnes de primària.

Així doncs, aquesta investigació fa una diagnosi de la presència, l'ús i la funció dels àlbums il·lustrats a una escola d'Educació Primària de Sabadell i proposa un conjunt d'activitats d'intervenció, tant a nivell del centre com de l'aula que tinguin en compte els àlbums il·lustrats com a material central de la lectura. Amb aquestes propostes d'intervenció se'n potencia, així, la seva presència i funció a l'escola.

3. MARC TEÒRIC

Tenint en compte l'objectiu general d'aquesta investigació, orientat a l'anàlisi de la presència, l'ús i la funció de l'àlbum il·lustrat a una escola de Sabadell, en aquest marc teòric, s'han revisat els diferents estudis sobre l'àlbum il·lustrat que s'han dut a terme en els últims anys i que han identificat la seva aportació a les pràctiques literàries dels centres escolars. També, s'han recollit les diverses definicions i característiques d'aquest tipus de llibre, les seves possibilitats didàctiques dins l'escola i la seva aportació en la construcció de l'hàbit lector en l'etapa d'Educació Primària. Aquests tres pilars del marc teòric han orientat tant la diagnosi al centre on es situa aquesta recerca, com les propostes d'intervenció que se'n deriven.

3.1. L'ÀLBUM IL·LUSTRAT: DEFINICIÓ I CARACTERÍSTIQUES

L'àlbum il·lustrat, com a producte cultural i literari, es troba en el seu moment d'auge, fet que li ha permès guanyar protagonisme entre el sector editorial, el públic i en el camp de la investigació (Pinyol, 2018). Són moltes les recerques que han intentat trobar una definició que s'ajusti a tot el potencial que ofereix l'àlbum il·lustrat i, entre aquestes, Teresa Duran proposa definir-lo com “un objecte cultural en forma de llibre, fruit d'una experimentació entre els llenguatges visuals i textuais –que mantenen una forta i dependent penetració i interpretació entre si–, adreçat a un públic que no ha de ser infantil forçosament, i un artefacte que es pot contemplar com a testimoni de l'evolució cultural, social, tecnològica i artística del nostre temps” (Duran, 2007, p. 198).

Els investigadors i teòrics al voltant de l'àlbum il·lustrat coincideixen que la principal diferència entre un àlbum il·lustrat i un llibre il·lustrat és que en el primer, la comunicació entre autor i lector es fa a partir de dos llenguatges narratius, text i imatge, que s'entrellacen i es necessiten per establir el significat de la història, mentre que en un llibre il·lustrat predomina el llenguatge narratiu i la imatge esdevé un complement del text (Gorchs, 2013). Malgrat que existeixi una tendència a confondre'ls amb llibres per a lectors novells, l'especificitat de la interacció entre text i imatge que es produeix en els àlbums il·lustrats crea nivells de significat oberts a interpretacions diferents i fomenta en els lectors una reflexió sobre el propi acte de llegir (Arizpe i Styles, 2004).

3.2. L'ÀLBUM IL·LUSTRAT A L'ESCOLA

Malgrat que l'àlbum il·lustrat hagi anat guanyant presència en el panorama literari infantil i juvenil, aquest producte literari encara no ha aconseguit entrar a bona part de les escoles i, encara menys, convertir-se en un recurs clau per al foment de la lectura i la competència literària a l'aula (Gil, 2011). En el currículum d'Educació Primària, la competència literària

s'integra dins la competència comunicativa, lingüística i audiovisual² i es concreta en la dimensió literària, la qual indica les idees següents:

La literatura és una font estètica i cultural, ajuda a comprendre el món que ens envolta i inclou els diversos gèneres: poètics, narratius, teatrals, des dels més tradicionals als més actuals.

L'aproximació a les obres literàries facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, així com el coneixement i vinculació a la llengua i cultura pròpia i d'altri. A més d'estimular la creativitat, desenvolupa el sentit crític.

Malgrat l'orientació del currículum, la tendència ha estat conduir la comunitat educativa a centrar els seus esforços en l'aprenentatge de la lectura basant-se en el llenguatge textual i el codi alfabètic, i deixant el rol de la lectura de la imatge en un segon o tercer pla (Bosch, 2015). Les imatges tenen l'habilitat de posar a prova, de qüestionar, de fer pensar, de fer parlar i d'estimular la interpretació de l'espectador/lector. És per això que l'àlbum il·lustrat, com el còmic o la novel·la gràfica, pot ser un producte literari de molta qualitat i eficaç per promoure unes habilitats en lectura visual que permetin que el lector esdevingui més crític a l'hora de mirar el món que l'envolta. Així, l'àlbum il·lustrat acostar els lectors a familiaritzar-se amb les possibilitats comunicatives de la imatge, tan presents al seu entorn, marcat per la imatge i l'audiovisualitat (Reyes, 2015).

3.3. LA IMATGE EN ELS ÀLBUMS IL·LUSTRATS

Llegir un àlbum il·lustrat posa a prova diferents capacitats del lector des de la perspectiva de la comprensió, ja que la relació que s'estableix entre el text i la imatge no sempre va en sintonia. Nodelman (1998) classifica tres possibles tipus de relació:

- Acord: les imatges il·lustren el text.
- Contradicció: les il·lustracions funcionen soles i transmeten missatges contraris.
- Extensió: la imatge aporta una nova informació al text.

Per entendre un àlbum il·lustrat hem de llegir la totalitat de les imatges de principi a fi. A més, alguns àlbums il·lustrats amplien la construcció del seu significat a altres elements paratextuals, com la coberta o contracoberta, les guardes, la tipografia, entre d'altres (Lluch, 2009). Per tant, es constata que:

La idea de un buen álbum es que todos los elementos del libro se pongan en juego al servicio de la historia. El texto y la ilustración (...) pero también el formato, el fondo de la página, la disposición de los

---

² Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

elementos en ella, la tipografía, etc. Por eso se dice que “en el álbum todo cuenta” y eso es cierto en las dos acepciones de “contar” (Colomer, 2002).

L'àlbum il·lustrat presenta unes característiques particulars que el converteixen en una obra comunicativament complexa, fet que requereix d'unes destreses lectores concretes per part del lector per poder comprendre el sentit de l'obra. L'àlbum il·lustrat presenta un gran potencial didàctic a l'hora de desenvolupar el llenguatge i estimular habilitats d'alfabetització visual i narratives, fet que el converteix en un producte literari amb moltes possibilitats per a poder ser explotat en el context escolar en benefici del desenvolupament d'una competència literària complexa de les noves generacions de lectors.

3.4. ELS ÀLBUMS IL·LUSTRATS I LA CONSTRUCCIÓ D'HÀBITS LECTORS

Investigacions com la de Reyes (2010) han mostrat que la presència d'àlbums il·lustrats a les biblioteques d'aula i el seu foment a primària contribueix al desenvolupament de la creació i a l'establiment i millora dels hàbits lectors dels alumnes (Reyes, 2010). En aquest sentit, cal apuntar que l'hàbit lector sòlid és aquell en què hi ha una continuïtat de l'activitat lectora, hi ha una diversitat del corpus que es llegeix, i hi ha la capacitat del lector per valorar i expressar la seva experiència lectora sobre el que ha llegit (Manresa, 2013).

El fet que l'àlbum il·lustrat sigui un producte acotat quant a la seva extensió pot contribuir de manera clara a millorar la freqüència de lectura en alumnes que es mostren reticents o estancats. La seva brevetat també facilita que l'alumne pugui entrar amb certa facilitat en contacte amb una gran diversitat de textos, pel que fa als temes, tipus de personatges, tècniques narratives, relació text-imatge, plantejaments espacials i temporals, entre d'altres. El contacte amb aquesta diversitat permet el contrast i l'adquisició de referents narratius i ofereix un ampli bagatge al lector (Manresa i Reyes, 2014).

D'altra banda, els àlbums il·lustrats també faciliten la socialització dels textos, fet que permet als lectors expressar i reflexionar sobre la seva experiència i interpretació lectora. En aquest sentit, la brevetat dels àlbums il·lustrats afavoreix que hi hagi més oportunitats de discussió literària a l'aula i fins i tot facilita la relació amb altres textos (Manresa i Silva-Díaz, 2005).

Tot i així, segueix havent una tendència a associar els àlbums il·lustrats amb llibres purament infantils i destinats a lectors novells. A primària, un cop els alumnes han superat la fase de la descodificació, comencen a llegir de manera autònoma i és en aquest punt on necessiten trobar històries que els mantinguin l'interès i les ganes per llegir. A cursos superiors i a Secundària, els alumnes necessiten textos que els mantinguin connectats amb els seus companys i els puguin fer sentir part d'una comunitat (Manresa i Reyes, 2014). Per tant, s'identifica la

necessitat d'incorporar, tant a Primària com a Secundària, un corpus de llibres que permeti crear una comunitat lectora amb referents compartits i, és en aquest punt on els àlbums il·lustrats es converteixen en una peça clau per a la formació de lectors.

D'una banda, un dels objectius generals a Primària, segons el currículum³, ha de ser afavorir l'adquisició de l'hàbit per llegir ficció literària, fet que exigeix que els alumnes estiguin en contacte constant amb diversitat de textos. Pel que fa a Cicle Inicial, l'àlbum il·lustrat esdevé un aliat imprescindible per acompanyar els lectors novells. El poder narratiu de les il·lustracions permet que els alumnes construeixin el significat d'una història que sovint no poden llegir o comprendre en la seva totalitat i això els anima a incorporar-los en les seves pràctiques diàries de lectura. A Cicle Mitjà, els àlbums il·lustrats juguen un paper essencial per poder mantenir una freqüència lectora elevada i començar a promoure la interpretació literària dels textos. D'altra banda, la brevetat dels àlbums il·lustrats permet que puguin ser llegits per tots els lectors d'un mateix curs i això facilita que es puguin establir discussions literàries i reflexions sobre els elements de ficció de l'obra. A Cicle Superior, els àlbums il·lustrats són una gran eina per acostar els alumnes a la lectura. Aquests alumnes interactuen constantment amb pantalles i conviuen en una societat on la informació arriba cada cop més per diferents mitjans, com cartells o fotografies, de manera que aquests infants necessiten d'imatges per acostar-se als llibres i esdevenen una oportunitat per enriquir el seu hàbit lector i donar lloc a la interpretació d'obres més complexes (Silva-Díaz, 2009). D'altra banda, l'objectiu a Secundària ha de ser mantenir la motivació per la lectura i evitar l'encasellament de lectors cap a un mateix gènere, temàtica, entre d'altres. En aquest sentit, l'àlbum il·lustrat també permet mantenir una quantitat de lectura elevada i afavoreix el contacte amb diversitat de textos, ja que és un tipus de llibre amb patrons força diferents (Manresa, 2013). Finalment, els àlbums il·lustrats també permeten acostar la lectura als alumnes novinguts que encara no dominen prou la llengua i, per tant, tampoc el llenguatge narratiu. En aquest cas, les il·lustracions esdevenen imprescindibles per poder comprendre la narració i els permet participar de les discussions literàries de classe, de manera que també formen part d'aquesta comunitat lectora. Així, els àlbums il·lustrats són una primera via d'entrada a la lectura per aquests alumnes ja que s'adeqüen a les seves edats maduratives i a les seves necessitats d'aprenentatge (Margallo, 2007).

Així doncs, incloure àlbums il·lustrats a les aules de Primària i Secundària que s'adeqüen a l'edat madurativa dels alumnes permet que tots ells, fins i tot aquells amb més dificultats per

---

³ Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

la lectura o de comprensió i aquells més reticents a l'acte de llegir, puguin participar en discussions literàries i, per tant, participar en experiències literàries que incideixen en el desenvolupament o consolidació del seu hàbit lector. Alhora, els àlbums il·lustrats permeten que el lector progressi en la comprensió i interpretació de la relació que s'estableix entre els codis visual i textual, fet que incideix directament en el desenvolupament de la competència literària i en l'enriquiment de l'alfabetització múltiple. Tal com Silva-Díaz (2009, p. 151) afirma, la nostra societat integra cada cop més informacions procedents de diferents mitjans i, per tant, la comunicació escrita també requereix d'altres competències, de les quals l'alfabetització visual ocupa un lloc central. Malgrat que estudis recents han evidenciat l'ampli ventall de possibilitats que ofereix aquesta tipologia de llibres, encara és un producte generalment poc utilitzat en el context escolar, (Gil, 2011). Tot i això, en els últims anys han incrementat les recerques sobre els àlbums il·lustrats a les aules, fet esperançador per generalitzar aquest tipus de praxis en diversos contextos educatius.

4. DISSENY GENERAL DEL PROJECTE

4.1. CONTEXT

L'escola on s'ha realitzat aquesta investigació és l'escola Cérvol, situada a la ciutat de Sabadell. En funcionament des de l'any 1969, l'escola Cérvol és un centre educatiu concertat per la Generalitat de Catalunya. És una escola d'una sola línia i ofereix els ensenyaments de les etapes d'Educació Infantil, d'Educació Primària i d'Educació Secundària Obligatoria.

L'escola es troba en un dels barris més històrics de Sabadell, el qual ha estat durant anys la seu d'una part rellevant del potencial industrial de la ciutat. El barri és dotat de tot tipus de serveis i compta d'un Centre Cívic, d'una biblioteca pública, d'un pavelló municipal, d'una escola bressol municipal, de centres d'Educació Infantil i Primària i de centres d'Educació Secundària de titularitat pública i privada-concertada, entre d'altres. Els veïns del barri es caracteritzen per ser una població majoritàriament jove, ja que, segons dades de l'Entesa Sabadell, el 22,7% és menor de 25 anys i el 38,9% no és major de 49 anys, els quals la majoria presenten estudis de segon grau.⁴

Arran dels moviments migratoris de finals de segle, l'escola acull actualment un gran nombre de famílies d'origen estranger o nouvingudes. El castellà és la llengua familiar habitual de les famílies de l'escola, així com la llengua dominant en les comunicacions entre els alumnes. El nivell socioeconòmic i cultural de l'alumnat és mitjà-baix. Bona part de les famílies del centre escolar compten d'estudis de grau mitjà i majoritàriament treballen els dos progenitors, principalment al sector terciari i de serveis.

A la pàgina web del centre, l'escola es defineix com una escola plural i oberta, regida per valors democràtics, tolerants, solidaris i afectius. La seva missió és formar persones íntegres, cultes, solidàries, sensibles i capacitades per afrontar i superar tots els reptes. Al Projecte Educatiu de Centre (PEC), s'especifica que la seva línia pedagògica s'orienta cap a una formació global en què s'ofereix suport, mitjans i recursos que facilitin el desenvolupament de les competències bàsiques dels alumnes. L'escola es defineix com a integradora i participativa i és per això que es proposa mantenir una relació constant i directa amb tota la comunitat educativa (famílies, docents, personal no docent, alumnes) per tal d'implicar-los en la tasca educativa de l'alumnat. El PEC també destaca el desenvolupament d'un Pla d'Acció Tutorial per tal de fer un seguiment individual de l'alumnat i dur a terme accions que fomentin la integració, la cohesió, la no discriminació i l'orientació educativa dels alumnes.

---

⁴ Dades extretes de: <http://www.entesa.org/2011/01/29/el-poble-de-la-creu-alta/>

Fa dos anys, l'escola va dur a terme una ampliació de l'espai i va crear la biblioteca del centre. Fins llavors, el centre no comptava de cap biblioteca central i els docents feien ús de les biblioteques d'aula. Malgrat la creació d'aquest nou espai de biblioteca escolar i orientats per l'especificació del Pla de Lectura de Centre (PLEC), els mestres segueixen fent ús de les biblioteques d'aula, les quals acullen els llibres més adequats a l'edat de cada curs a qui van dirigits. Segons s'explica al PLEC, la col·lecció de les biblioteques d'aula s'ha anat recollint durant molts anys i ha anat creixent gràcies a les donacions que mestres, famílies i diverses editorials han ofert a l'escola, aspecte que indica que no sembla haver un criteri de selecció establert per l'adquisició de corpus. Per tant, podríem deduir, i encaixaria amb la meua percepció, que la majoria dels llibres que es troben a les biblioteques d'aula són llibres majoritàriament antics i desfasats.

La biblioteca del centre no compta de cap responsable encarregat del seu manteniment i, per tant, no es poden dur a terme préstecs ni hi ha un assessorament pels alumnes ni pels mestres. Tampoc hi ha un registre dels llibres de què disposa l'escola ni una classificació del fons disponible. Actualment la biblioteca del centre s'ha convertit un espai polivalent en què es duen a terme diferents activitats relacionades o no amb la lectura, des de conta-contes fins a tallers plàstics o danses, ja que és un dels espais més amplis del centre.

4.2. OBJECTIUS I PREGUNTES DE LA RECERCA

L'àlbum il·lustrat, per les seves característiques inherents i com a producte artístic contemporani que viu el seu moment d'auge, ha anat guanyant presència en les activitats de promoció de la lectura destinades al públic infantil i cada cop són més editorials que aposten per la seva publicació i difusió. En concret, tenint en compte el potencial educatiu de l'àlbum il·lustrat per al desenvolupament de capacitats cognitives com la comprensió, l'expressió, la interpretació i l'alfabetització múltiple, i el seu potencial atractiu per la seva relació entre text i imatge i per la pretensió estètica de les seves il·lustracions, s'ha vist oportú definir, com a objectiu principal d'aquest estudi, documentar i analitzar la seva presència a les pràctiques de promoció de la lectura destinades als alumnes de primària de l'escola Cérvol, tant a nivell d'escola com a nivell d'aula.

Davant d'aquest nou interès literari dins del panorama literari infantil i juvenil, i amb l'objectiu general de documentar els àlbums il·lustrats en la vida lectora de l'escola Cérvol, es formula la pregunta de recerca que orienta i guia aquest procés d'investigació:

- “Quin rol tenen els àlbums il·lustrats en el procés de foment del gust per la lectura de l’alumnat de primària de l’escola Cérvol?”

Per tal d’estructurar aquesta investigació s’han establert tres objectius de recerca específics que són globalment complementaris. El primer objectiu consisteix a:

- Conèixer el fons d’àlbums il·lustrats de què disposa l’escola.

El punt de partida serà fer un recull dels àlbums il·lustrats presents a l’escola, tant a la biblioteca central del centre com a les biblioteques d’aula, per tal d’identificar-ne la presència i valorar-ne la qualitat del corpus.

Un cop documentada la presència dels àlbums il·lustrats als fons de les biblioteques de l’escola, es planteja el segon objectiu específic:

- Documentar les pràctiques amb àlbums il·lustrats que es duen a terme a l’escola i a les aules de primària que tenen la finalitat de fomentar el gust per la lectura.

El segon pas, serà constatar la recurrència dels àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries que es duen a terme al centre i a les aules per tal de determinar si és una eina educativa emprada per a la promoció de la lectura. És a dir, s’investigarà quin rol tenen i quina funció desenvolupen en l’estratègia de foment de la lectura del centre.

Si bé el primer i segon objectiu específic contribueixen a la diagnosi, en canvi el tercer objectiu de naturalesa propositiva:

- Fer una proposta d’intervenció per explotar els àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries de l’escola i de les aules de primària.

Així doncs, la recerca es planteja oferir al centre un conjunt de propostes d’intervenció amb àlbums il·lustrats que enriqueixin les pràctiques de promoció lectora del centre i de les aules i afavoreixin l’hàbit lector del lector infantil del centre.

4.3. METODOLOGIA

Per tal de donar resposta als objectius anteriors, s’ha adoptat una perspectiva metodològica de recollida i anàlisi de dades mitjançant mètodes d’anàlisi qualitativa i quantitativa. Així, els instruments utilitzats per a la recollida de dades han estat l’observació documental, l’entrevista i el qüestionari, per tal de poder identificar la presència i l’ús dels àlbums il·lustrats al centre, tant a nivell de promoció de la lectura al centre com a nivell de l’aula.

Primer de tot, davant l’objectiu de conèixer el fons d’àlbums il·lustrats de què disposa l’escola, es va decidir iniciar la investigació fent una observació documental del Pla de Lectura de Centre

(PLEC) per tal d'analitzar el seu contingut i identificar, en concret, el tracte específic que se'n fa de l'àlbum il·lustrat. D'altra banda, també s'havia plantejat recollir informació sobre el fons d'àlbums il·lustrats de la biblioteca del centre i de les biblioteques d'aula per tal d'assolir el primer objectiu de la recerca, però a causa de la situació excepcional provocada per la COVID-19 que vivim actualment, no s'ha pogut dur a terme de manera presencial i, en canvi, s'ha optat per conèixer en detall la valoració que els mestres de primària del centre fan sobre el fons d'àlbums il·lustrats que tenen al seu abast. Per aquest motiu, l'enquesta que s'ha adreçat al professorat del centre ha inclòs preguntes sobre el fons de llibres de l'escola per tal d'assolir, així, aquest primer objectiu.

El segon mètode emprat per a la recollida de dades ha estat l'entrevista. S'ha fet una entrevista a la cap d'estudis de l'escola, com a màxima representant de la biblioteca del centre donat que no hi ha la figura d'un bibliotecari/ària. L'entrevista s'ha plantejat amb la intenció de comprovar la seva familiarització amb els àlbums il·lustrats, de constatar la presència d'aquest tipus de llibre a les pràctiques literàries del centre, d'identificar el valor educatiu que els donava, i d'indagar en el seu interès per promoure els àlbums il·lustrats com a llibres estratègies tant per al pla de foment del gust per la lectura com per a incidir en la competència literària dels alumnes (vegeu el guió a l'Annex 1). Davant d'aquests objectius, es va optar per una entrevista semiestructurada, en què l'entrevistador comptava amb un guió de preguntes⁵, però es va donar lloc a una conversa oberta amb la intenció d'incloure aclariments, explicacions i noves preguntes sorgides del propi discurs (Corbetta, 2003). L'entrevista es va dur a terme per *Skype*, va ser enregistrada amb àudio i va tenir una durada de 52 minuts. La transcripció de l'entrevista es pot trobar a l'annex núm. 2.

Finalment, també es va optar per l'elaboració d'una enquesta dirigida als mestres-tutors de l'etapa d'Educació Primària, en total 6, amb la intenció de comprovar l'ús que es fa dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries a cada aula de primària (vegeu Annex 3). D'una banda, incloïa 5 preguntes de caire sociològic per tal de conèixer el perfil de l'enquestat i, d'altra banda, formulava 19 preguntes, combinant preguntes tancades, semitancades i obertes sobre els seus coneixements d'àlbums il·lustrats i les seves pràctiques literàries. A través d'aquestes preguntes, es va voler construir la imatge del concepte d'àlbum il·lustrat que en tenen els mestres, recollir les pràctiques literàries dutes a terme a l'aula i el nombre d'aquestes realitzades amb àlbums il·lustrats, i comprovar el seu interès per dur-ne a terme. L'enquesta es

---

⁵ Vegeu Annex núm. 2.

va elaborar a través d'un Formulari de Google i es va deixar un marge de 5 dies per respondre. Posteriorment, les dades recollides es van poder analitzar a través d'un gràfic de sectors i de barres que il·lustrava la diversitat de respostes enregistrades.

Així doncs, a través d'aquestes tres estratègies de recollida de dades complementàries s'ha recollit la informació necessària per poder respondre la pregunta d'investigació formulada a l'inici de la recerca i assolir els dos primer objectius plantejats.

5. DIAGNOSI SOBRE ELS ÀLBUMS IL·LUSTRATS A L'ENTORN DE PROMOCIÓ LECTORA

5.1. PRESENTACIÓ I DISCUSSIÓ DE RESULTATS

5.1.1. ANÀLISI DEL PLEC

Un PLEC és un document de referència per a tota la comunitat educativa que recull els objectius, les metodologies i les estratègies per assegurar l'assoliment de les competències bàsiques en l'alumnat i per fomentar la lectura en tots els seus àmbits.

El PLEC de l'escola Cérvol, amb data 2018, es va elaborar arran d'un curs d'ILEC⁶ que va promoure l'escola durant els anys 2015-2018 i que va comptar amb la participació de tots els mestres i professors de totes les etapes educatives.

L'anàlisi del PLEC s'ha orientat a dos aspectes. D'una banda, s'han analitzat els elements que recull el PLEC segons les recomanacions de la Biblioteca Escolar Puntedu, que ofereix el Departament d'Educació (Bundó, Díaz, Portell i Sánchez, 2007), per avaluar l'abast de l'estratègia de promoció lectura del centre, tal i com està descrita en aquest document estratègic. D'altra banda, s'ha analitzat quin és el rol dels àlbums il·lustrats en l'estratègia de promoció lectora del centre a partir de la identificació de referències explícites al llarg del document de la presència, l'ús i la funció dels àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries del centre.

En relació amb la primera anàlisi, La Taula 1 identifica la presència o no dels aspectes del PLEC recomanats pel Departament d'Ensenyament:

Aspectes que ha de recollir el PLEC segons les recomanacions de la Biblioteca Escolar Puntedu:	Aspectes que apareixen en el PLEC de l'escola Cérvol:
NIVELL I:	
Definició de PLEC	NO
Objectius i funcions del PLEC	NO
Marc legislatiu en què es desenvolupa el PLEC	NO
Responsabilitats del claustre amb el PLEC	SÍ
Rol que desenvolupa la biblioteca del centre	SÍ
NIVELL II:	
Introducció/Justificació	NO
Objectius generals del PLEC	NO
Anàlisi prèvia de l'entorn	SÍ
L'aprenentatge de la lectura	SÍ
L'aprenentatge a través de la lectura	NO
El gust per llegir	SÍ
La formació d'usuaris	NO

⁶ Programa d'Impuls de la Lectura ofert pel Departament d'Ensenyament.

Recursos: BE, B d'aula, TIC, BP, implicació familiar...	SÍ
Formació del professorat	NO
Difusió del Pla de Lectura de Centre	NO
Avaluació, revisió i propostes de millora	NO
Seqüenciació temporal d'aplicació	SÍ
NIVELL III:	
Esquema d'estratègies i models d'estratègies	NO

Taula I. ANÀLISI DEL PLEC DE L'ESCOLA CÉRVOL.

Així doncs, segons les recomanacions de la Biblioteca Escolar Puntedu sobre els aspectes que ha d'incloure un PLEC, el PLEC de l'escola Cérvol recull, sobretot, els aspectes relacionats amb l'aprenentatge de la lectura i el gust per llegir, però, en canvi, li falta incloure aspectes rellevants com els objectius del PLEC o l'avaluació i les propostes de millora. A més a més, alguns dels aspectes marcats com a inclosos apareixen d'una manera força superficial i poc detallada. Per exemple, pel que fa a la seqüenciació temporal d'aplicació, el document detalla les properes actuacions acordades, però no s'especifiquen els terminis temporals.

En línies generals, el PLEC s'acosta més a un document que recull les activitats per promoure l'aprenentatge de la lectura i el desenvolupament d'algunes capacitats, com la comprensió i la interpretació, i per fomentar el gust per la lectura.

En relació amb el rol dels àlbums il·lustrats en l'estratègia lectora del centre, s'ha analitzat quina presència tenen els àlbums il·lustrats en les activitats de promoció de la lectura que es detallen en el PLEC. És rellevant ressaltar que en tot el document no apareixen referències concretes a àlbums il·lustrats, així com tampoc es fa referència a cap gènere literari en concret. El PLEC fa referència a textos i a llibres com a suport de totes les activitats de promoció de la lectura, però en el cas de l'etapa d'Educació Primària no es detallen les lectures que es proporcionen, a diferència de l'ESO que sí que inclou exemples de lectures en català, castellà i anglès. En canvi, els tallers de lectura que es proposen trimestralment a les aules de primària amb l'objectiu de treballar algunes estratègies de lectura, com fer-se preguntes, visualitzar, fer hipòtesis i inferir, sí que especifiquen els textos que es treballaran. En general, predominen les faules, les llegendes i els contes tradicionals, com *El lleó i el ratolí*, *La llegenda de Sant Jordi*, i *L'aneguet lleig*.

Així doncs, malgrat els nombrosos exemples d'activitats de promoció de la lectura que s'inclouen en el PLEC, no es detallen les lectures que es consideren rellevants per treballar en cada etapa d'Educació Primària i no es contempla la diversitat de gèneres literaris per treballar durant les pràctiques literàries.

5.1.2. ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS

L'entrevista a la cap d'estudis es va plantejar amb tres objectius (vegeu el guió a l'annex núm. 1 i la seva transcripció a l'annex núm. 2): a), identificar el concepte que manté dels àlbums il·lustrats; b), documentar el lloc que ocupen, estratègicament, els àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries del centre; i c), comprovar la intencionalitat del centre per ampliar el seu corpus d'àlbums il·lustrats. Així doncs, per tal de presentar i analitzar les dades obtingudes de l'entrevista, les respostes es mostren agrupades en aquests tres blocs.

Per tal d'iniciar l'entrevista, es va creure necessari conèixer les activitats de promoció a la lectura que es duen a terme al centre i l'opinió de la cap d'estudis sobre el grau de motivació per llegir que predomina entre els alumnes de l'escola. Pel que fa a les pràctiques literàries per fomentar el gust per la lectura, la cap d'estudis en destaca 7, recollides a la Taula II. D'entre aquestes, tres es poden considerar de pràctica habitual (diària o setmanal), dues de pràctica trimestral, i les altres dues de pràctica puntual (dies assenyalats del calendari). La taula núm. II recull el conjunt de pràctiques de lectura literària que es fomenten proactivament a l'escola:

PRÀCTICA HABITUAL	PRÀCTICA TRIMESTRAL	PRÀCTICA PUNTUAL
30' de lectura diària en diferents modalitats: lectura en veu alta, lectura individual, conversa literària i lectura d'un adult.	Taller de lectura treballant una estratègia: fer hipòtesi, inferir i deduir.	Certamen de lectura en veu alta .
Taller de lectura setmanal en què es treballa la lectura comprensiva i diferents tipus de text.	Préstec de maletes viatgeres de la biblioteca pública del barri.	Visita a la biblioteca del barri.
Lectura lliure en què els alumnes llegeixen llibres que porten de casa.		

Taula II. ACTIVITATS DE PROMOCIÓ A LA LECTURA QUE ES DUEN A TERME A L'ESCOLA CÈRVOL.

Les pràctiques mencionades com a “activitats per promoure el gust per la lectura” mostren un plantejament de la lectura com una activitat autònoma i majoritàriament individual, enfocada a desenvolupar certes capacitats, com la comprensió, però no a concebre la lectura com una activitat plaent. La socialització de la lectura es treballa en algunes d'aquestes activitats i predomina, sobretot, la conversa literària entre els mateixos alumnes i el mestre. En canvi, no es fa referència a la implicació de les famílies, ni a l'acompanyament entre el docent i l'alumne, ni a la presència d'un mediador de lectura, essencial en la promoció pel gust per llegir (Fittipaldi i Munita, 2019). Tot i així, la valoració que en fa del grau de motivació per la lectura dels alumnes de l'escola és positiu. Considera que arran del curs d'ILEC que es va dur a terme al centre, la motivació i el gust per llegir dels alumnes ha augmentat força i actualment creu que el grau és “molt òptim”.

Fent referència al primer bloc de respostes sobre el concepte d'àlbum il·lustrat, es va considerar pertinent indagar sobre els coneixements i l'opinió que la cap d'estudis mantenia dels àlbums il·lustrats. D'entrada, es va voler copsar què entenia per *àlbum il·lustrat* i l'entrevistada va elaborar la seva definició d'àlbum il·lustrat:

“Diria que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre que surt del format del llibre de text, de les novel·les i del còmic i treballen un doble codi, el visual i el lingüístic. A més a més, treballen d'una manera molt singular la seva forma, el color, la composició de les imatges, el tipus d'imatge, i això desperta reaccions i sensacions al lector” (vegeu Annex 2, intervenció 9).

Davant d'aquesta definició, es va voler concretar el públic a qui anaven destinats els àlbums, i la seva resposta va ser clara:

“Els àlbums il·lustrats són per a tots: infantil, primària, ESO, i també adults” (vegeu Annex 2, intervenció 11).

Seguidament, es va conduir la conversa a destacar els avantatges i el potencial educatiu d'aquest tipus de llibre. Les seves afirmacions conclouen que:

- Els àlbums il·lustrats poden ser compartit per lectors de diferents edats; són adients a qualsevol edat; poden introduir noves llengües; són una porta oberta a la creativitat i a l'art visual i plàstic; combinen els dos codis lingüístic i visual, per tant, posa en joc dues capacitats; ajuden a empatitzar amb la història, conte o narració; poden ser molt instructiu o fomentar la imaginació; poden ser interpretat de diferents maneres; poden donar peu a diferents experiències; potència la diferència; impliquen diferents àrees de coneixement.

Aquest primer bloc de respostes mostra que la màxima representant de la biblioteca del centre manté uns coneixements actualitzats dels àlbums il·lustrats i és conscient dels avantatges que comporta el treball constant amb ells. Així, tenint en compte que no es va anomenar cap pràctica amb àlbums il·lustrats per fomentar el gust per la lectura, es va voler seguir esbrinant quina presència tenien a l'escola.

Primer de tot, es va preguntar sobre el tipus de llibre que es proposava durant les activitats de promoció a la lectura. La cap d'estudis en va destacar la seva gran varietat:

- Menciona que els llibres que s'utilitzen en aquestes pràctiques són llibres de les biblioteques d'aula, de la biblioteca de l'escola, dels propis alumnes i de les “maletes viatgeres” de la biblioteca del barri. D'entre aquests, hi ha llibres de narració, contes, llibres il·lustrats, atles, llibres de coneixements i còmics.

Amb aquesta varietat, es va insistir en la presència dels àlbums il·lustrats:

- Assegura que es duen a terme pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats a totes les etapes educatives del centre.

Així, es va voler seguir descobrint quines pràctiques es duïen a terme:

- Sorprenentment, no en va poder destacar cap que s'hagués realitzat a l'escola i en va destacar algunes que havia vist impulsar a la biblioteca pública i d'altres que havia llegit com a experiències a altres centres.

En aquest segon bloc de respostes, s'evidencia que tot i els coneixements de la cap d'estudis sobre els avantatges dels àlbums il·lustrats i malgrat que en un primer moment en destaqués la seva presència en totes les etapes educatives, no hi ha un coneixement clar de pràctiques literàries organitzades a partir d'àlbums il·lustrats. El fet de no poder aportar cap experiència pròpia de l'escola amb el treball d'aquest tipus de llibre en cap etapa educativa confirma el que s'ha observat al PLEC, que la presència dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries de l'escola és gairebé nul·la.

Havent recollit aquesta informació, el tercer bloc de respostes es va enfocar a esbrinar les intencions d'augmentar aquesta presència d'àlbums il·lustrats a l'escola. Primer de tot, es va demanar una valoració sobre la presència d'àlbums il·lustrats al centre:

“Crec que l'àlbum il·lustrat no és el tipus de llibre que més tenim a l'escola [...], però ens agradaria ampliar la selecció d'àlbums il·lustrats” (vegeu Annex 2, intervenció 8).

Així doncs, es va voler concretar la intencionalitat d'incorporar-los a la biblioteca del centre i a les pràctiques literàries:

- Afirmar que li agradaria poder ampliar el fons de la biblioteca però és una decisió que no pot prendre ella sola. Malgrat es va preguntar, no va ampliar la resposta i va mantenir la idea que ho estudiarien. Creu que la introducció dels àlbums il·lustrats al centre i a les aules pot influir molt en l'interès per la lectura dels infants i els pot ajudar a veure la lectura en formats diferents i a gaudir-ne més.

Aquest últim bloc, mostra una realitat ambigua. Malgrat conèixer els avantatges dels àlbums il·lustrats i ser conscients que poden ser grans impulsors del gust per la lectura i per fomentar l'hàbit lector, la seva incorporació a la biblioteca del centre no sembla ser una prioritat immediata ni una possibilitat en un futur immediat. L'equip directiu del centre valora altres aspectes com a prioritaris, com el fet d'incorporar nous dispositius digitals o reformar una part de l'edifici i del pati.

L'entrevista a la cap d'estudis ha permès prendre consciència de l'enfocament que rep la lectura, i l'àlbum il·lustrat en concret, en la vida del centre. Les pràctiques literàries pretenen reforçar les capacitats que es veuen involucrades en l'acte de llegir, oferint un tracte força didàctic i força allunyat de les activitats de gaudi. Combinen el treball de diferents tipus de llibre, i malgrat que l'àlbum il·lustrat es consideri un producte atractiu i un bon recurs per fomentar l'interès i el gust per llegir, la seva presència al centre i a les aules és molt limitat i puntual. No es coneixen pràctiques que s'hagin dut a terme amb ells tot i considerar que són llibres aptes per a qualsevol etapa educativa. Finalment, tot i l'interès personal a incorporar àlbums il·lustrats a la biblioteca del centre, sembla ser l'expressió d'un desig més que d'una mesura propera, ja que no es concreten els passos a seguir per fer realitat aquesta mesura i s'obvien les responsabilitats que podrien concretar-la.

5.1.3. ENQUESTES

Les enquestes es van plantejar als sis tutors de primària, ja que són els mestres que duen a terme les pràctiques literàries a les aules, els que estan en contacte amb l'alumne durant les estones de lectura, els que coneixen el corpus de la biblioteca del centre i de la biblioteca d'aula i els que sol·liciten els préstecs de llibres a la biblioteca pública.

Per tal de conèixer el perfil dels enquestats, es van plantejar cinc primeres preguntes de caràcter sociològic. La taula núm. III presenta el perfil dels mestres enquestats:

	Sexe	Franja d'edat	Anys dedicats a la docència	Formació permanent	Tutor de cicle
M1	Home	40-50 anys	Entre 10-20	Cada 2 anys	C. Mitjà
M2	Dona	+50 anys	Entre 10-20	Cada any	C. Inicial
M3	Dona	+50 anys	+20	Cada 3 anys o més	C. Mitjà
M4	Dona	+50 anys	+20	Cada dos anys	C. Superior
M5	Dona	30-40 anys	Entre 10-20	Cada any	C. Superior
M6	Dona	20-30 anys	Menys de 5	Cada any	C. Inicial

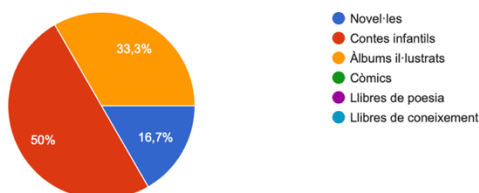
Taula III. PERFIL DEL PROFESSORAT ENQUESTAT.

Per tal de presentar els resultats obtinguts de l'enquesta, les dades també s'han agrupat en quatre blocs diferents. En un primer bloc es va preguntar sobre les pràctiques literàries que duen a terme a les aules; en el segon bloc, es va encaminar l'enquesta a conèixer la seva opinió sobre els avantatges que ofereixen els àlbums il·lustrats en el desenvolupament de la competència literària i en el foment del gust per la lectura; en el tercer bloc, es va indagar sobre els seus coneixements sobre àlbums il·lustrats; finalment, el quart bloc pretenia recollir l'opinió dels mestres sobre la presència dels àlbums il·lustrats a l'escola (vegeu l'enquesta a l'annex núm. 3).

Pel que fa al primer bloc de resultats, les preguntes es van enfocar a conèixer el grau de motivació dels alumnes vers la lectura i a esbrinar el tipus de lectura més freqüent entre els alumnes i les que funcionen millor en les pràctiques literàries.

- Un 50% del professorat puntua amb un 4 (d'una escala de l'1 al 5, de menys valor a més) el grau de motivació i d'interès per la lectura dels seus alumnes. Un 33'3% el puntua amb un 3, i un 16'7% amb un 2.
- D'entre les lectures més llegides pels alumnes durant les estones de lectura lliure, els mestres en destaquen els contes infantils com a grans referents (50%), seguits dels àlbums il·lustrats (33'3%) i les novel·les (16'7%), i obviat els còmics, els llibres de poesia i els llibres de coneixement (0%).

2. Quins llibres són els més llegits pels seus alumnes durant la lectura lliure?
6 respostes

Gràfic 1. RELACIÓ LLIBRES LLEGITS I LECTURA LLIURE.

- Tots els mestres coincideixen que la motivació dels alumnes vers la lectura varia en funció del tipus de text que es proposa durant les pràctiques literàries. En aquest sentit, consideren que el còmic és el tipus de lectura més engrescador pels alumnes (66'7%), seguit dels àlbums il·lustrats i les endevinalles (50%), els textos reals (33'3%), els poemes, contes i audiollibres (16'7%) i les novel·les (0%).
- Centrant-se en els àlbums il·lustrats, la totalitat dels mestres considera que els àlbums il·lustrats són un tipus de lectura fàcil pels alumnes, ja que destaquen l'ajuda de la il·lustració per comprendre el text. Quant a la motivació dels alumnes per aquest tipus de llibre, un 66'7% la puntua amb un 4, mentre que un 33'3% amb un 5.

Per què?
6 respostes

Perquè la il·lustració acompanya el text.
Perquè és més amè
Perquè la imatge complementa el text
Perquè complementen el text.
Ja l'he comentat; perquè els dibuixos i fotos reparteixen el text en porcions més petites i més fàcils de llegir i les il·lustracions concreten les idees principals per a aquells als qui costa més resumir i comprendre textos.
La imatge sempre ajuda a entendre allò que amb la lectura potser no els ha quedat tan clar

Imatge 1. RELACIÓ ENTRE ÀLBUMS IL·LUSTRATS I MOTIVACIÓ

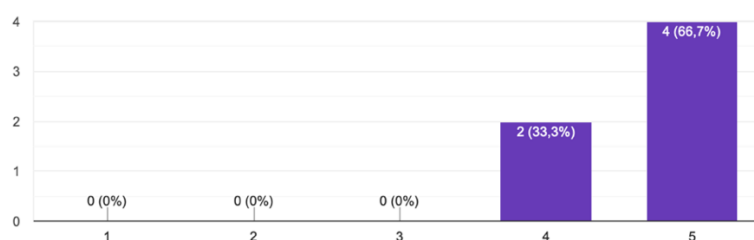
Els resultats de l'enquesta mostren, que tot i l'escassa presència dels àlbums il·lustrats a l'escola, aquest tipus de llibre és força demanat en les estones de lectura lliure i un dels que millor funciona en les pràctiques literàries de l'aula. Sorprèn que els mestres destaquin el còmic com un dels llibres més ben acollit durant les pràctiques, però en canvi no és present en les estones de lectura lliure dels alumnes. També, es pot identificar la possible confusió que comporta el terme d'*àlbum il·lustrat*. Malgrat que en ocasions els mestres fan la distinció entre conte infantil i àlbum il·lustrat, quan se'ls demana que reflexionin sobre per què els àlbums il·lustrats resulten motivadors, tots coincideixen que permeten reforçar la comprensió del text, limitant-se a la relació d'acord entre text-imatge i obviat les relacions de contradicció i extensió (Nodelman, 1998). D'aquesta manera, hi ha la tendència a creure que l'àlbum il·lustrat acompanya i il·lustra el text, però no es contempla que la il·lustració pugui aportar un altre joc a la lectura i pugui canviar el sentit de l'obra.

En relació amb el segon bloc, les preguntes de l'enquesta es van enfocar a identificar l'opinió dels mestres sobre els avantatges que podien oferir els àlbums il·lustrats en el desenvolupament de la competència literària i en el foment del gust per llegir.

- El 50% del professorat puntua amb un 3 el nivell general de comprensió i interpretació del text dels seus alumnes, mentre que l'altre 50% el puntua amb un 4. En canvi, aquestes dades canvien radicalment, quan es qüestiona pel grau de comprensió i interpretació del text quan aquest va acompanyat d'il·lustracions. Un 83'3% el puntua amb un 5 i un 16'7% amb un 4.
- Preguntant concretament pels àlbums il·lustrats, un 66'7% dels enquestats valora amb un 4 la interpretació literària que els alumnes fan dels àlbums il·lustrats, mentre que un 33'3% la valora amb un 5.
- També, se'ls va demanar la seva opinió sobre l'afirmació de la M. R. Gil (2011) sobre el potencial dels àlbums il·lustrats, que l'autora manifesta en el seu estudi sobre el treball d'àlbums il·lustrats a Cicle Inicial:

13. De l'1 al 5, com d'acord està amb la següent afirmació: "els àlbums il·lustrats permeten desenvolupar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels infants"?

6 respostes

Gràfic 2. ÀLBUMS IL·LUSTRATS I DESENVOLUPAMENT DE CAPACITATS.

- Per concloure amb aquest bloc, es va demanar una puntuació sobre la motivació dels alumnes vers la lectura d'àlbums il·lustrats. Un 66'7% la puntuava amb un 5, mentre que un 33'3% amb un 4, cosa que posa en evidència una alta motivació del lector infantil davant dels àlbums il·lustrats.

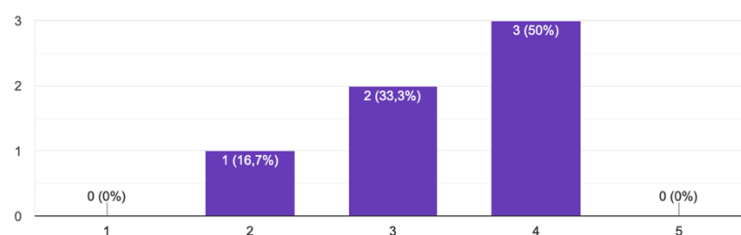
Així doncs, els mestres coincideixen que el nivell de comprensió i interpretació de les obres literàries millora notablement quan es treballa amb un text il·lustrat, però en canvi aquests valors disminueixen lleugerament quan es parla concretament d'àlbums il·lustrats. Aquest fet es podria explicar si consideressin els àlbums il·lustrats com un producte literari que va més enllà d'il·lustrar el text i que compleix altres funcions, però en canvi, no correspon amb el seu concepte d'àlbum il·lustrat que s'ha mostrat en el primer bloc de respostes. Tot i així, les respostes evidencien la bona consideració que els mestres mantenen dels àlbums il·lustrats pel que fa a les capacitats i competències que aquests ajuden a desenvolupar. A més a més, també valoren positivament el grau de motivació dels alumnes quan treballen amb àlbums il·lustrats. Així, tenint en compte la demanada d'àlbums il·lustrats en la lectura lliure i en les pràctiques literàries que s'ha detectat en les respostes del primer bloc, i valorant l'alt nivell de motivació dels alumnes vers aquest tipus de llibre reflectit en el segon bloc, es pot considerar que l'àlbum il·lustrat pot ser un bon promotor del gust per la lectura.

El tercer bloc, es va plantejar amb l'objectiu d'identificar el concepte personal que els mestres mantenen dels àlbums il·lustrats i de comprovar el seu hàbit per dur a terme pràctiques literàries amb aquests.

- Un 66'7% del professorat considera que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre adequat per a totes les etapes educatives, un 16'7% els relaciona amb l'alumnat d'Infantil i Cicle Inicial, i un 16'7% amb l'alumnat de Cicle Mitjà i Cicle Superior.
- Pel que fa als coneixements personals sobre àlbums il·lustrats, un 50% els valora amb un 4, un 33'3% amb un 3 i un 16'7% amb un 2.

14. De l'1 al 5, com puntuaria els seus coneixements sobre àlbums il·lustrats?

6 respostes

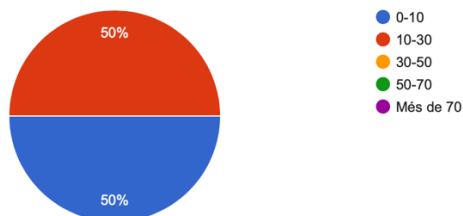
Gràfic 3. CONEIXEMENT DELS MESTRES SOBRE ÀLBUMS IL·LUSTRATS

- En canvi, quan se'ls pregunta per la quantitat d'àlbums il·lustrats que coneixen, un 50% reconeix que en coneix entre 0 i 10, i l'altre 50% entre 10 i 30.

15. Aproximadament, quina quantitat d'àlbums il·lustrats coneix?

6 respostes

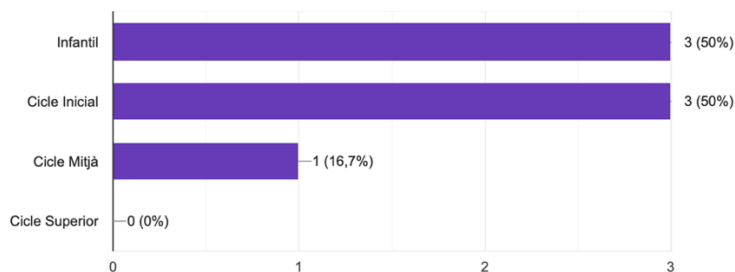

Gràfic 4. QUANTITAT D'ÀLBUMS IL·LUSTRATS CONEGUTS PELS MESTRES.

- Seguidament, es va preguntar per les etapes educatives en què veurien adequat treballar amb els àlbums il·lustrats que coneixen. Oferint la possibilitat d'escollir més d'una etapa, un 50% confessa que la majoria d'aquests àlbums serien adients per Infantil, un altre 50% per Cicle Inicial, i un 16'7% també els considera adequats per Cicle Mitjà. En canvi, cap considera conèixer àlbums il·lustrats apropiats per Cicle Superior.

16. La majoria d'àlbums il·lustrats que coneix són adequats per:

6 respostes

Gràfic 5. CONEIXEMENT D'ÀLBUMS IL·LUSTRATS ASSOCIATS A UN CICLE DE PRIMÀRIA.

- Per seguir indagant sobre què entenien per àlbum il·lustrat, es va demanar els tres últims àlbums il·lustrats que havien treballat a l'aula, i un que recomanarien als seus alumnes.

17. Quins són els últims tres àlbums il·lustrats que ha treballat a l'aula?

6 respostes

No m'enrecordo... La veritat sia dita!

El cos humà, els tipus diferents d'animals, i un d'endevinalles, frases fetes i refranys

Quin gust fa la lluna, El cazo de Lorenzo

Soc un artista, el monstre de colors, el nen que dibuixava sirenes

No he treballat amb cap

El príncep dels embolics

Imatge 2. ÚLTIM ÀLBUM IL·LUSTRAT TREBALLAT A L'AULA.

18. Quin àlbum il·lustrat recomanaria als seus alumnes?

6 respostes

"L'arbre generós"
D'endevinalles
Els dos anteriors
No en conec gaires.
No he treballat amb cap
El príncep dels embolics

Imatge 3. RECOMANACIÓ DE 3 ÀLBUMS IL·LUSTRATS.

- Finalment, es va demanar saber si duïen a terme pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats i el perquè. Un 50% reconeix que sí, i un 50% que no. Entre els motius del sí, es destaca que als alumnes els resulta més motivador i els permet potenciar la lectura. Quant als motius del no, argumenten que el taller de lectura l'imparteix un altre docent.

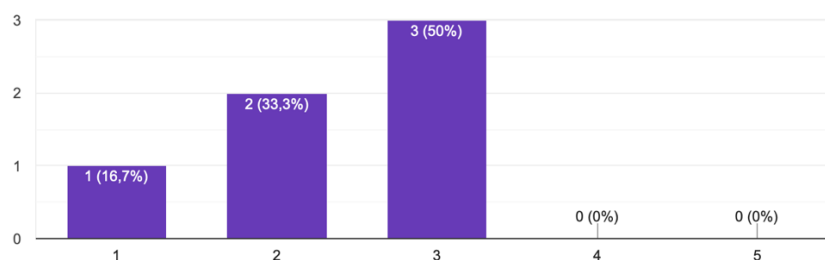
Resulta rellevant d'aquest tercer bloc que la meitat dels mestres enquestats valorin amb una puntuació alta els seus coneixements sobre àlbums il·lustrats, però a l'hora de reflexionar sobre la quantitat de llibres que coneixen, la meitat confessa entre 0 i 10, i l'altra meitat entre 10 i 30. No obstant això, quan són preguntats pels àlbums que treballen a l'aula i per alguna recomanació, el seu bagatge es veu força limitat. Pel que fa a la pregunta 17, dues respostes reconeixen no recordar els últims àlbums treballats, una altra resposta confon els àlbums il·lustrats amb llibres que poden contenir il·lustracions (de coneixements, d'endevinalles, de refranys), i les altres tres aporten alguns exemples que s'ajusten més al seu concepte, encara que dues d'elles no poden aportar-ne tres. A la pregunta 18, també es detecta una manca de bagatge d'àlbums il·lustrats del professorat, ja que no en coneixen suficients per recomanar-ne cap, repeteixen els mateixos que a la pregunta anterior i només sorgeix una nova aportació. Aquest fet explica que les pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats no siguin del tot habitual a l'escola. A més a més, malgrat que la majoria dels enquestats considera que l'àlbum il·lustrat és un tipus de llibre adequat per a totes les etapes educatives, els seus coneixements d'àlbums il·lustrats es concentren a les etapes inicials, d'Infantil i Cicle Inicial majoritàriament. Així doncs, es fa evident que un dels principals obstacles a l'hora de dur a terme pràctiques literàries a l'aula és el concepte poc clar o consensuat sobre àlbums il·lustrats per part del professorat. A més a més, el fet de no comptar d'un bagatge ampli, dificulta que puguin incorporar-los a les seves pràctiques d'aula i, conseqüentment, que els puguin donar a conèixer als seus alumnes.

Per acabar, es va demanar la seva opinió respecte el corpus d'àlbums il·lustrats de l'escola.

- Un 50% valoren amb un 3 la presència d'àlbums il·lustrats a l'escola, un 33'3% amb un 2 i un 16'7% amb un 1, tal com s'observa al Gràfic 9:

4. De l'1 al 5, com és la presència d'àlbums il·lustrats a l'escola? (tenint en compte el fons de la biblioteca de l'escola, el préstec a la biblioteca pública...?)

6 respostes

Gràfic 6. VALORACIÓ DELS MESTRES SOBRE EL FONS D'ÀLBUMS IL·LUSTRATS DE L'ESCOLA.

- Pel que fa a la necessitat d'incrementar-ne la seva presència, un 50% la puntua amb un 4 i l'altre 50% amb un 5.

Aquest últim bloc evidencia l'escassa presència d'àlbums il·lustrats a l'escola, que comporta la desactualització dels mestres quant al corpus d'àlbums il·lustrats i la limitada realització de pràctiques literàries amb aquest tipus de llibre a l'aula. Malgrat la valoració positiva que els mestres de primària fan dels àlbums il·lustrats, tant per la seva contribució en el desenvolupament de la competència literària i en el desenvolupament del gust per la lectura, el concepte confús sobre àlbums il·lustrats i la seva falta de corpus al centre són dues realitats que dificulten l'execució de pràctiques literàries amb aquest producte literari.

5.2. SÍNTESI DE RESULTATS

L'anàlisi del PLEC, l'entrevista a la cap d'estudis i l'enquesta al professorat d'Educació Primària han permès fer una diagnosi sobre la presència, ús i funcions de l'àlbum il·lustrat a les pràctiques literàries que es duen a terme a l'escola Cérvol. Aquesta recollida de dades diverses ha permès articular dades complementàries que representen punts de vista diversos: per una banda, el discurs institucional sobre la funció educativa dels àlbums il·lustrats s'ha documentat a través de l'anàlisi del PLEC i, per altra banda, l'entrevista a la cap d'estudis i la perspectiva dels mestres com a mediadors s'ha documentat a través de l'enquesta.

En relació amb l'estratègia de promoció de la lectura definida al PLEC s'observa que se centra principalment a fer un llistat d'activitats de lectura que es duen a terme al centre. Les activitats

que es plantegen cerquen promoure l'aprenentatge de la lectura i el gust per llegir, però no detallen els objectius específics ni tampoc inclouen lectures específiques. A més a més, aquestes activitats els falta una relació directa amb la diagnosi prèvia que exposa el PLEC. Per exemple, la diagnosi detecta que els alumnes no coneixen gèneres literaris, ni autors, i també que els alumnes no fan ús de la biblioteca d'aula o de centre. No obstant això, les activitats que es plantegen s'orienten a fomentar estratègies lectores, però els falta reforçar les necessitats detectades.

En general, es detecta que les activitats plantejades al PLEC ofereixen una visió de la lectura com una activitat individual, en què els alumnes treballen diferents tipus de lectura per desenvolupar certes capacitats i estratègies de comprensió lectora, però en canvi no es té en compte la importància de la socialització de la lectura (Manresa, 2013), ni tampoc es reflexiona sobre com promoure l'hàbit lector. En properes actualitzacions del PLEC, seria interessant afegir els tipus de lectures que es proposen a les aules, tenint en compte la necessitat d'oferir diversitat de textos i gèneres literaris (Manresa; Reyes, 2014), així com també plantejar una renovació del fons de la biblioteca amb uns criteris consensuats per a la seva adquisició, i especificar les funcions de la biblioteca central de l'escola.

Així doncs, en general, es percep cert desconeixement pel que fa a propostes literàries que cerquin fomentar el gust per la lectura i l'hàbit lector dels alumnes, així com també una desactualització pel que fa a la literatura infantil i a corpus adequat a les diferents etapes escolars, que aportin varietat en el bagatge literari dels alumnes.

D'altra banda, l'entrevista a la cap d'estudis mostra que la pràctica literària amb àlbums il·lustrats no és una prioritat actual pel centre. El seu concepte de foment del gust per la lectura se centra a activitats individualitzades i amb un plantejament curricular, enfocat a desenvolupar estratègies lectores. La cap d'estudis considera que el tipus de llibre és determinant per aconseguir la motivació dels alumnes, tot i que actualment els fons de llibres de l'escola no disposa de diversitat de lectures ni gèneres literaris. A més a més, també demostra certs coneixements sobre estudis recents dels àlbums il·lustrats i defensar els avantatges que aquests ofereixen però, en canvi, no es detallen pràctiques literàries dutes a terme amb aquest tipus de llibre.

L'entrevista, doncs, segueix mostrant que no hi ha un objectiu de treball específic en relació a la promoció de la lectura i en concret amb els àlbums il·lustrats. En aquest punt, es detecta la urgència de promoure diversitat de lectures i, especialment, d'àlbums il·lustrats a l'etapa de

primària, ja que el seu potencial artístic pot ser un bon revulsiu en els hàbits lectors dels alumnes del centre.

En relació amb la perspectiva dels mestres, l'enquesta al professorat subratlla una certa desfamiliarització dels docents amb els àlbums il·lustrats, a causa de l'absència d'una estratègia clara de l'escola en relació amb els àlbums il·lustrats. D'una banda, no hi ha una clara diferenciació entre àlbum il·lustrat i conte infantil, i això fa que algunes de les seves respostes siguin confuses. Els mestres detecten que el tipus de lectura que es proposa a l'aula és determinant a l'hora de despertar motivació per la lectura i que, en general, els àlbums il·lustrats els resulten atractius i els generen interès. Tot i reconèixer el seu potencial, bona part d'ells admet no dur a terme pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats. En canvi, els que consideren que sí que en duen a terme, no poden aportar exemples d'àlbums treballats o recomanar-ne algun als seus alumnes, fet que evidencia la falta de bagatge literari dels mestres quant a àlbums il·lustrats.

En definitiva, el conjunt de dades recollides apunten que les pràctiques literàries que es duen a terme al centre els falta certa reflexió i un enfocament clar per promoure el gust per la lectura en la comunitat escolar amb una estratègia coherent que cohesioni el que es fa al centre. En general, no s'ofereix diversitat de gèneres literaris i, consegüentment, tampoc d'àlbums il·lustrats. Tot i que els àlbums il·lustrats són ben valorats per l'equip docent del centre i són considerats productes literaris de gran qualitat i de gran potencial artístic i educatiu, no hi ha l'hàbit de proposar pràctiques literàries amb aquest tipus de llibre. Un dels principals motius és la falta de presència d'àlbums il·lustrats a l'escola, els quals s'han de demanar expressament prestats a la biblioteca pública a través de maletes viatgeres i, paral·lelament, l'escassa formació literària del professorat. Dotar l'escola d'un fons d'àlbums il·lustrats propis seria un primer pas per fomentar-ne l'ús i definir-ne una funció en l'estratègia general de foment lector. Així doncs, es considera que si els àlbums il·lustrats tinguessin una presència més continuada a l'escola, els mestres i els alumnes podrien beneficiar-se de la seva gran riquesa cultural i dels avantatges que ofereixen en el desenvolupament de la competència literària. Els mestres podrien ampliar el seu bagatge literari i comptarien de més recursos per poder desenvolupar pràctiques literàries a través d'aquests. Per tant, els alumnes també intensificarien el seu contacte amb ells i podria ser una oportunitat per despertar el seu interès i gust per la lectura i potenciar el seu hàbit lector.

6. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Els resultats de la diagnosi han mostrat que la presència, l'ús i la funció dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries que es duen a terme a l'escola Cérvol són força escassos i per tant posen de manifest la rellevància de dissenyar un pla d'intervenció per aprofitar-les. A partir dels aspectes que es deriven de la diagnosi, en aquesta secció es plantegen una sèrie de propostes d'intervenció que en conjunt tenen l'objectiu d'augmentar la presència d'àlbums il·lustrats a les activitats del centre per tal de donar-los a conèixer entre els alumnes i el professorat i que s'emprin al servei del foment del gust per la lectura i la promoció de l'hàbit lector. Aquestes propostes d'intervenció se situen en diferents escenaris. D'una banda, una proposta va dirigida a les activitats de promoció de la lectura dutes a terme des de la biblioteca del centre, amb l'objectiu de crear comunitat lectora. D'altra banda, les altres tres propostes d'intervenció van destinades als diferents cicles de primària: inicial, mitjà i superior, per tal d'oferir pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats adequades a les necessitats dels alumnes. Així doncs, aquestes propostes d'intervenció busquen introduir els àlbums il·lustrats a les activitats literàries del centre, familiaritzar alumnes i docents amb aquest tipus de llibre, fomentar l'interès i el gust per la lectura, consolidar hàbits lectors, i estendre els avantatges del treball amb àlbums il·lustrats a les diferents etapes educatives del centre, especialment a l'etapa d'Educació Primària.

ESTRATÈGIA I: AL CENTRE

TÍTOL
<i>QUÈ ENS ESPERA AQUEST MES?</i>
Una activitat de promoció a la lectura organitzada des de la biblioteca destinada a tot l'alumnat de l'escola i oberta a la participació de les famílies.
DESCRIPCIÓ
<i>Què ens espera aquest mes?</i> És una activitat de promoció a la lectura que consisteix a realitzar exposicions temàtiques d'àlbums il·lustrats a la biblioteca de l'escola coincidint amb l'inici de cada mes. Abans d'iniciar el mes, la comissió de biblioteca es reuneix per decidir la temàtica literària (personatge, tema, etc.) que guiarà l'exposició del mes. D'entre els llibres de què disposa la biblioteca del centre, s'escullen aquells llibres que podrien ser adequats per la temàtica escollida, i amb una antelació de 15 dies, ho comuniquen a la biblioteca pública per tal d'ampliar el corpus. La idea és crear constel·lacions d'àlbums il·lustrats que els uneixi un mateix fil conductor. Alguns eixos organitzatius podrien ser: personatges literaris (el llop, els monstres, etc.), temes (l'amistat, l'amor, la guerra, etc.), autors (centenaris, etc.), formats (de grans dimensions, de color blanc, etc.).

A la primera setmana d'estrena de l'exposició temàtica, cada classe visita la biblioteca i ha d'intentar esbrinar la temàtica que uneix tots aquells llibres. Passada aquella primera setmana, cada classe presenta la seva proposta en forma de votació i es fa pública la temàtica del mes.

Durant aquell mes, les activitats de promoció de lectura que es duen a terme a la biblioteca giren entorn d'aquest eix temàtic. A més a més, els llibres es mantenen exposats durant tot aquell mes i poden ser consultats in situ durant les estones d'esbarjo i al final de la jornada escolar per promoure la lectura dels infants amb les seves famílies. A més a més, també s'oferirà un espai de propostes en què els alumnes podran escriure altres àlbums il·lustrats que coneixen i que podrien encaixar a la constel·lació i explicar el perquè.

OBJECTIUS

- Captivar l'interès dels alumnes per la lectura d'àlbums il·lustrats a través d'una proposta d'exposició atractiva i adequada a ells.
- Donar a conèixer una gran diversitat d'àlbums il·lustrats pel que fa a la temàtica, narració, relació text-imatge, personatges, il·lustracions, gènere, per tal que els alumnes explorin els seus gustos i interessos literaris.
- Crear comunitat lectora a través de l'exposició i lectura d'àlbums il·lustrats que permetin establir referents compartits.

CORPUS I CRITERIS DE SELECCIÓ

El corpus de les exposicions mensuals són àlbums il·lustrats en la seva major part, encara que també es contempla incloure alguna novel·la o còmic per tal de seguir oferint diversitat de lectures. Tot i així, s'opta principalment per àlbums il·lustrats ja que és un tipus de llibre força desconegut a l'escola, permeten donar a conèixer una gran diversitat de gèneres, tècniques narratives, relació text-imatge, entre d'altres, i perquè la seva brevetat permet que es pugui fer una lectura de manera freqüent i sigui àgil.

El corpus contempla que tots els llibres exposats mantinguin un fil conductor comú i coherent. A més a més, les temàtiques mensuals han de ser diverses i tenir en compte altres aspectes més enllà de la temàtica, de manera que es poden centrar en el format, mida, il·lustracions, personatges, entre d'altres. D'entrada, es comença seleccionant entre els àlbums il·lustrats de què disposa l'escola, però tenint en compte la seva poca presència actual, també es comptarà amb el préstec de la biblioteca pública, a qui se li poden demanar exemplars concrets o que siguin ells mateixos que seleccionin títols que s'adeqüin a la temàtica del mes.

També, la selecció del corpus ha de tenir en compte que l'exposició va destinada a tot l'alumnat de l'escola, des d'Infantil fins a l'ESO, de manera que ha de ser diversa i contemplar les diverses edats maduratives. Aquesta diversitat també ha d'oferir àlbums il·lustrats ben diversos entre ells, per tal que els alumnes puguin conèixer diversitat de lectures, ampliïn el seu bagatge literari, els permeti establir comparacions entre ells i, així, contribuir a evitar l'encasellament lector.

En total, per tal que l'exposició sigui atractiva i diversa, hauria d'estar configurada per uns 30-40 àlbums il·lustrats. La selecció ha de tenir en compte la diversitat de nivells lectors de l'escola, ja que el fons es compartirà amb tot l'alumnat del centre.

ESPAI I ORGANITZACIÓ

L'exposició temàtica tindrà lloc a la biblioteca de l'escola, però també serà anunciada en el passadís principal del centre per tal de captar l'atenció de tota la comunitat educativa i al web del centre.

L'exposició ocuparà la primera part de la biblioteca i comptarà amb un taulell a part on els alumnes podran escriure altres propostes de llibres que mantenen aquell mateix fil conductor.

Els llibres estaran exposats en una estanteria de tres prestatges i s'ordenaran de mantenint una estètica visual i mostrant la seva coberta. A més a més, s'exposaran tenint en compte l'edat recomanada, per tal que tots els alumnes sàpiguin quins llibres són recomanats per a la seva edat, encara que tots ells poden explorar els llibres lliurement. Així, els llibres exposats en el primer prestatge seran els recomanats per Infantil i Cicle Inicial; en el segon prestatge, es col·locaran els llibres per Cicle Mitjà i Superior; en el tercer i últim prestatge, es trobaran els llibres recomanats per l'ESO. D'aquesta manera, els llibres quedaran accessibles a tothom i facilitaran la selecció dels alumnes.

MATERIALS NECESSARIS

- La selecció de 30-40 llibres per a l'exposició temàtica.
- Estanteria de tres prestatges per exposar els llibres.
- Taulell on escriure les propostes de llibres del mateix fil conductor.
- Cartells-anuncis destacant l'exposició del mes.

Per tal d'avaluar aquesta estratègia, es plantegen dos tipus d'avaluació. D'una banda, una avaluació contínua que es dugui a terme a finals de cada mes i valori el desenvolupament de l'exposició temàtica d'aquell mes. D'altra banda, una avaluació final al final del curs, per tal d'identificar el funcionament de les exposicions temàtiques i els resultats observats.

El seguiment i l'avaluació final d'aquesta estratègia es du a terme a través d'una graella d'avaluació, la qual té l'objectiu d'enregistrar les diferents observacions per part dels mestres que es van realitzant per tal de poder extreure conclusions a finals del curs. A continuació, es presenta un model de graella d'avaluació:

Exposició temàtica del mes de:	TEMÀTICA DEL MES:
S'han assolit els objectius?	
La temàtica proposada ha aconseguit captar l'interès dels alumnes de les diferents etapes educatives?	
Hi ha hagut diversitat d'àlbums il·lustrats i s'han adequat als diferents interessos de l'alumnat?	
S'ha observat un augment de lectura d'àlbums il·lustrats?	

A més a més, també s'oferirà als alumnes una bústia on poden dipositar els seus missatges lliurement comentant el tema de l'exposició i els llibres que més els ha agradat i els que menys.

ESTRATÈGIA II: A CICLE INICIAL

TÍTOL

TOT AIXÒ LLEGIM!

Una activitat de promoció a la lectura a l'aula destinada a l'alumnat de Cicle Inicial.

DESCRIPCIÓ

Aquesta activitat de promoció a la lectura pretén ser una recopilació de totes les lectures que els alumnes de Cicle Inicial duen a terme durant tot el curs escolar amb l'objectiu de fer-los conscients de totes les lectures que acumulen en aquell curs, com amplien el seu bagatge literari, i fer-los recordar les lectures que més els ha agradat i les que menys.

Així doncs, a principi de curs, s'elabora un mural a classe amb una lleixa dibuixada i es penja a la paret. Aquesta lleixa té tants prestatges com alumnes hi ha a l'aula, i a cada alumne/a se li assigna un d'aquests prestatges. Al llarg del curs, l'alumne/a anirà dibuixant al seu prestatge el lloc de cada àlbum il·lustrat que hagi llegit de manera autònoma. En el lloc, hi haurà de constar: el títol del llibre, l'autor, l'editorial, i un gomet de color verd, groc o vermell, en funció de si li ha agradat molt, l'ha deixat força indiferent o no li ha agradat. Aquesta activitat es reservarà per ser duta a terme un cop a la setmana, fent-la coincidir amb el préstec setmanal.

La lleixa estarà exposada durant tot el curs escolar, de manera que també donarà lloc a la recomanació de llibres entre els alumnes, ja que podran consultar quins llibres han llegit els seus companys i quina valoració en fan, i a partir d'aquí decidir la seva següent lectura.

OBJECTIUS

- Augmentar la freqüència de lectura i ampliar el bagatge literari dels alumnes de Cicle Inicial.
- Conscienciar els alumnes del seu bagatge literari per tal que puguin reflexionar de les lectures que més els ha agradat i les que menys i puguin conèixer les seves preferències literàries.
- Promoure la lectura d'àlbums il·lustrats a través de les recomanacions que els propis alumnes fan.

CORPUS I CRITERIS DE SELECCIÓ

Cada dia al matí, els alumnes de Cicle Inicial disposen de 15 minuts per fer lectura lliure individual. D'aquestes lectures, els alumnes aniran completant les seves lleixes, ja que el requeriment és que siguin lectures que hagin dut a terme de manera autònoma.

Per tal de dur a terme la lectura lliure individual, el tutor del cicle sol·liciten cada 15-30 dies una selecció de corpus a la biblioteca del centre, que juntament amb la col·laboració de la biblioteca pública, preparen una maleta de llibres adequada a l'edat dels alumnes.

Aquesta maleta de llibres estarà integrada principalment per àlbums il·lustrats, ja que tractant-se d'alumnes de Cicle Inicial es creu oportú que siguin lectures que combinin text i imatge, que permetin fer una lectura àgil i que els ofereixi una àmplia diversitat literària. La selecció d'aquest corpus tindrà en compte l'adequació a l'edat dels infants i la diversitat en format, temàtica, estil narratiu, relació text-imatge, tipus d'il·lustració, personatges i idioma, per tal de poder complaure els interessos de tot l'alumnat.

ESPAI I ORGANITZACIÓ

El mural de la lleixa estarà exposat a les aules corresponents de Cicle Inicial a una paret àmplia que permeti a tots els alumnes accedir al seu prestatge i poder consultar el seus companys (encara que sigui amb un suport addicional).

L'activitat d'il·lustració de la lleixa es durà a terme un cop a la setmana, i es destinarà 1:30h per tal de deixar el temps suficient per tal que tots els alumnes puguin completar el seu prestatge. Al llarg de la setmana, els alumnes ja hauran pogut anar creant el lloc del llibre amb les dades corresponents i, d'aquesta manera, en el seu torn només l'hauran d'enganxar al seu lloc.

MATERIALS NECESSARIS

- Maleta d'àlbums il·lustrats exclusiva de Cicle Inicial per a la lectura lliure.
- Paper mural amb la lleixa dibuixada.
- Plantilla per dibuixar els llocs del llibre.
- Material per enganxar, escriure, pintar.

Per tal d'avaluar aquesta estratègia, es plantegen dos tipus d'avaluació. D'una banda, una avaluació contínua que es dugui a terme cada mes, per tal de fer un seguiment de les lectures que ha anat fent cada alumne/a i la valoració que en fan. D'altra banda, una avaluació final al final del curs, per tal de valorar l'aplicació de l'estratègia i aplicar mesures o modificacions de cara al següent curs. Aquesta avaluació és documentada pels tutors dels cursos en graelles d'avaluació, les quals han de tenir en compte els següents aspectes:

REGISTRE DEL MES DE:	GRUP CLASSE:
Quant de temps de mitjana han dedicat els seus alumnes a la lectura autònoma durant aquest mes?	
Quina mitjana de lectures han fet els seus alumnes durant aquest mes?	
Quina ha estat la valoració general de les lectures que han dut a terme?	
Observa una motivació per part de l'alumnat per dur a terme la lectura autònoma?	

ESTRATÈGIA III: A CICLE MITJÀ

TÍTOL

La Lliga Literària

Una activitat de promoció a la lectura a l'aula destinada a l'alumnat de Cicle Mitjà.

DESCRIPCIÓ

La Lliga Literària és una activitat de promoció a la lectura pensada per ser treballada a cadascuna de les aules de Cicle Mitjà amb la intenció de recollir les diferents lectures d'àlbums il·lustrats que es

realitzen durant el curs, promoure la reflexió literària, fer qüestionar els alumnes sobre les seves preferències literàries i mostrar aquest procés de reflexió en forma de classificació d'una lliga esportiva.

La Lliga Literària ocupa 1:30h setmanal, la qual inclou una lectura en veu alta d'un àlbum il·lustrat, (alternant lectures fetes pel mestre/a amb la lectures preparades pels mateixos alumnes), el posterior debat literari, la puntuació del llibre i la revisió de punts de la Lliga.

Pel que fa al debat literari, aquest està guiat i moderat pel mestre, el qual proposa preguntes, promou la reflexió dels alumnes sobre aspectes literaris rellevants, i dona lloc a compartir i a intercanviar punts de vista i valoracions personals. Després d'aquest debat, els alumnes omplen individualment un formulari del *Kahoot!*, en què se'ls demana una nota numèrica de l'0 al 3 per valorar alguns aspectes de l'obra, com els paratextos, la creació dels personatges, l'argument, el final, les il·lustracions, la relació entre text-imatge i la valoració global. Un cop s'han enregistrat totes les respostes, es calcula la puntuació global obtinguda i es situa el llibre al lloc que ocupa en el rànquing. El rànquing consisteix en un mural penjat a la paret de la classe en què s'enganxen les cobertes dels llibres amb la puntuació final obtinguda.

Al final de curs, els alumnes podran fer un recompte de totes les lectures fetes i podran visualitzar quines lectures els van agradar més i quines menys, i podran ser conscients del seu bagatge literari.

OBJECTIUS

- Ampliar el bagatge literari dels alumnes a través de la lectura d'àlbums il·lustrats.
- Crear referents literaris comuns.
- Iniciar els alumnes en la reflexió literària oferint-los espais de debat i pautes guiades per comentar aspectes literaris concrets.

CORPUS I CRITERIS DE SELECCIÓ

Per tal de poder fer una lectura setmanal d'àlbums il·lustrats, els tutors de Cicle Mitjà cerquen a la biblioteca de l'escola aquells àlbums il·lustrats adequats per als seus alumnes. Tenint en compte les limitacions de la biblioteca del centre, els mestres encarreguen mensualment o trimestralment una maleta d'àlbums il·lustrats a la biblioteca pública per tal de disposar d'un corpus ampli per fer les lectures setmanals.

Per tal de seleccionar les lectures que es realitzen a l'aula, es tindrà en compte l'adequació a l'edat madurativa dels alumnes, la qualitat de les obres i la diversitat del corpus. Pel que fa a la qualitat de les obres, es valorarà l'estètica de les il·lustracions, la relació entre text-imatge, la maduresa dels personatges i de l'argument i l'estil narratiu. Quant a la diversitat del corpus, la selecció de llibres ha d'oferir diferents tipus de lectures que permetin ampliar el bagatge literari dels alumnes, conèixer varietat de gèneres, formats, estils narratius, tècniques d'il·lustració, i identificar les seves preferències literàries.

S'ha escollit la lectura d'àlbums il·lustrats per aquesta activitat ja que se'ls vol donar visibilitat a l'escola i la seva brevetat permet poder realitzar una lectura i un posterior debat en una mateixa sessió. A més a més, la seva lectura pot ser compartida amb tots els alumnes de classe, independentment de les seves característiques com a lectors, i això permet que tots els alumnes puguin participar i sentir-se implicats, i també estableixen referents comuns. D'aquesta manera, es pretén fomentar la lectura d'àlbums il·lustrats i consolidar hàbits de lectura sòlids.

ESPAI I ORGANITZACIÓ

L'exposició de *La Lliga Literària* tindrà lloc a les aules de Cicle Mitjà. Cada aula tindrà el seu propi rànquing, el qual estarà mostrat a una de les seves parets.

La lectura dels àlbums il·lustrats serà feta en major part pel mestre/a, que comptarà també amb la projecció de l'obra a la pissarra per tal de facilitar el seguiment de la lectura als alumnes, però cap a finals de curs, també es proposarà que alguna d'aquestes lectures sigui feta per alumnes que prèviament se l'hagin preparat a casa. El debat literari es farà en gran grup i serà moderat pel mestre/a, mentre que la votació es farà individual.

MATERIALS NECESSARIS

- Maleta d'àlbums il·lustrats.
- Llibre digitalitzat.
- Ordinador i projector.
- Tauletes.
- Imatges de les cobertes dels llibres.
- Paper mural, material per enganxar, material per escriure.

Per tal d'avaluar aquesta estratègia, es plantegen dos tipus d'avaluació. D'una banda, una avaluació contínua que es dugui a terme al final de cada sessió de *La Lliga Literària*, per tal de valorar el funcionament del debat literari i les reflexions literàries que s'han compartit. D'altra banda, una avaluació final al final del curs, per tal de valorar l'experiència i aplicar mesures o modificacions de cara al següent curs. Aquesta avaluació és documentada en graelles d'avaluació per part dels tutors dels cursos, les quals valoren els següents aspectes:

DATA:	LECTURA ESCOLLIDA:
L'àlbum il·lustrat que s'ha llegit ha estat adequat per als alumnes?	
Quin percentatge global d'alumnes ha comprès el sentit global de l'obra?	
Han participat en el debat i han aportat les seves opinions personals? Les seves opinions han estat argumentades i/o justificades?	
El debat els ha fet enriquir el seu punt de vista?	
Fan referència a altres obres llegides, han ampliat el seu llenguatge metaliterari, o es percep una millora en la qualitat de les seves argumentacions literàries?	

ESTRATÈGIA IV: A CICLE SUPERIOR

TÍTOL

Recomanem llibres

Una activitat de promoció a la lectura a l'aula destinada a l'alumnat de Cicle Superior.

DESCRIPCIÓ

Recomanem llibres és una activitat pensada per ser duta a terme amb l'alumnat de l'últim cicle de primària amb la intenció d'implicar els alumnes en les activitats literàries, oferint-los la responsabilitat de recomanar llibres a la comunitat educativa a través del blog de classe.

A l'inici de cada setmana es presenta a l'aula un àlbum il·lustrat que els alumnes hauran de llegir de manera individual o en parelles durant les estones de lectura lliure, canvis de classe, estones d'esbarjo, després de finalitzar una tasca, entre d'altres. Al final de la setmana, quan ja tothom ha pogut llegir el llibre, es convoca un debat literari a l'aula en el qual hi participen tots els alumnes de la classe. El debat literari està guiat pel mestre i al principi de la sessió indica els tres aspectes principals a valorar i a comentar durant el debat, tot i que els alumnes tenen la llibertat per expressar la seva opinió sobre altres aspectes i obrir nous temes de tertúlia. En finalitzar el debat, cada alumne treu el seu diari de lectura i anota les seves valoracions personals sobre el llibre d'aquella setmana.

Abans d'acabar el trimestre, els alumnes recuperen el seu diari de lectura i recorden els diferents àlbums il·lustrats que han llegit. En l'últim debat literari, dues setmanes abans de la finalització del trimestre, els alumnes comparteixen en veu alta els dos àlbums il·lustrats que més els ha agradat. D'entre tots aquests, es fa una votació anònima i individual per tal de seleccionar els tres àlbums il·lustrats que més han agradat a la classe durant aquell trimestre. Quan ja s'han decidit, cada alumne tria un d'aquests i s'organitza en grup amb els companys que també han escollit aquell mateix àlbum. Així doncs, els alumnes treballen en tres grups en funció del llibre que han escollit. Cada grup es responsabilitza d'elaborar una recomanació literària de l'àlbum il·lustrat que han decidit treballar.

Per tal de dur a terme aquesta recomanació, els alumnes compten d'una pauta que els indica els aspectes literaris més rellevants als quals han de fer referència, com els paratextos, la il·lustració, la relació entre text-imatge, la narració i l'argument. Al primer trimestre, abans de realitzar la primera recomanació literària, els alumnes hauran treballat a classe aquest tipus de text i hauran elaborat de manera conjunta altres recomanacions literàries per tal de tenir una pauta clara i un model a seguir.

Al final de cada trimestre, els alumnes presenten al blog de classe les tres lectures que més els han agradat durant aquell trimestre juntament amb les seves valoracions personals i els motius pels quals recomanen aquell llibre.

El blog de classe pretén ser un recopilatori d'algunes de les lectures que es duen a terme al llarg del curs i també una font de consulta per altres membres de la comunitat educativa per poder conèixer i inspirar-se en noves lectures i fomentar el gust i l'interès per llegir. Així doncs, aquesta activitat pretén ser un intercanvi de lectures, d'opinions, de punts de vista, de recomanacions, d'interessos literaris, i un enriquiment que promogui l'interès per llegir.

OBJECTIUS

- Oferir espais de debat i de reflexió sobre les obres literàries llegides per tal d'enriquir la competència literària dels alumnes.
- Fomentar la reflexió literària per tal que les recomanacions personals incloguin arguments, justificacions, exemples, i vagin més enllà de comentar l'argument de l'obra.
- Promoure l'interès i la curiositat per la lectura a través de les recomanacions literàries entre els alumnes

CORPUS I CRITERIS DE SELECCIÓ

Per tal de poder proposar una lectura setmanal d'àlbums il·lustrats, els tutors de Cicle Superior compten amb els llibres que poden localitzar a la biblioteca de l'escola. Tot i així, la poca presència

d'àlbums il·lustrats al centre, fa necessari demanar a la biblioteca pública un préstec mensual d'àlbums il·lustrats per tal de disposar d'un ampli ventall de lectures adequades a Cicle Superior.

La selecció de les lectures que es proposin a l'aula tindrà en compte l'adequació a l'edat madurativa dels alumnes, la qualitat de l'obra i la diversitat del corpus. D'una banda, es valorarà l'estètica de les il·lustracions, la relació entre text-imatge, la maduresa dels personatges i de l'argument i l'estil narratiu. D'altra banda, es donarà importància a la diversitat del corpus, ja que la selecció ha d'oferir diferents tipus de lectures que permetin ampliar el bagatge literari dels alumnes, conèixer varietat de gèneres, formats, estils narratius, tècniques d'il·lustració, i identificar les seves preferències literàries. Per dur a terme aquesta activitat, s'ha escollit la lectura d'àlbums il·lustrats ja que la seva brevetat permet que els alumnes puguin fer diverses lectures al llarg del trimestre.

ESPAI I ORGANITZACIÓ

Aquesta activitat està pensada per dur-se a terme a les aules de Cicle Superior, un cop a la setmana fent-ho coincidir amb el final de setmana, en una sessió d'1:30h. Tot i així, cal tenir present que a l'inici de setmana, s'ha de presentar l'àlbum il·lustrat protagonista de la setmana per tal que els alumnes disposin de temps per realitzar la lectura.

Les lectures es poden fer individualment o en parelles, en diferents moments del dia i de la setmana. La primera part de la sessió es dedica al debat literari, en què els alumnes comparteixen les seves opinions i valoracions sobre l'obra amb tot el grup. En finalitzar el debat, cada alumne enregistra de manera individual la seva opinió personal sobre el llibre en el seu diari de lectura.

Abans de finalitzar el trimestre, cada alumne treballa en grup l'elaboració d'una recomanació literària sobre el llibre que ha escollit.

MATERIALS NECESSARIS

- Maleta d'àlbums il·lustrats.
- Ordinadors.

Per tal d'avaluar aquesta estratègia, es plantegen dos tipus d'avaluació. D'una banda, una avaluació contínua que es dugui a terme al final de cada sessió de *Recomanem llibres*, per tal de valorar les aportacions dels alumnes durant el debat literari i el seu nivell de reflexió. D'altra banda, una avaluació final al final del curs, per tal de valorar l'aplicació de l'estratègia i aplicar mesures o modificacions de cara al següent curs. Aquesta avaluació es documenta en graelles d'avaluació, les quals han de tenir en compte els següents aspectes:

DATA:	LECTURES PROPOSADES:
Els àlbums il·lustrats proposats han estat adequats per als alumnes? Han contemplat la diversitat?	
Els alumnes s'han centrat a comentar els aspectes literaris que s'indicaven?	
Les seves aportacions han estat acompanyades d'arguments, justificacions i exemples?	

Es percep un augment de freqüència lectora dels alumnes en les estones lliures?
Els alumnes han agafat l'hàbit d'enregistrar les lectures que duen a terme en el seu diari de lectura juntament amb la seva valoració personal?

Aquestes quatre estratègies d'intervenció estan pensades per introduir l'àlbum il·lustrat a les pràctiques literàries d'aula i promoure'n la seva presència d'una manera diària i continuada al llarg de tot el curs escolar. Tenint en compte la presència força reduïda d'àlbums il·lustrats al fons literari de l'escola, s'ha contemplat la possibilitat de seguir amb la dinàmica de l'escola de reservar "maletes viatgeres" a la biblioteca pública del barri. En aquest cas, els bibliotecaris especialitzats en literatura infantil poden ser de gran ajuda pel professorat a l'hora de seleccionar corpus i facilitar als docents l'ampliació del seu bagatge literari, de manera que no tant sols es promou la familiarització dels alumnes amb els àlbums il·lustrats, sinó que també permeten als mestres aprofundir els seus coneixements en literatura infantil.

Així doncs, el conjunt d'estratègies d'intervenció proposades pretenen augmentar la presència i ús dels àlbums il·lustrats al centre i a les aules de tots els cicles de primària, alhora que fomenten la socialització de la lectura, la creació de referents literaris comuns entre els alumnes i la consolidació de l'hàbit lector.

7. CONCLUSIONS

Aquesta recerca va sorgir de la necessitat d'investigar sobre la presència, ús i funció dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries que es duen a terme a l'escola Cèrvol de Sabadell. Davant d'aquest objectiu general, es van plantejar tres objectius específics de recerca, els quals són:

- Conèixer el fons d'àlbums il·lustrats de què disposa l'escola.
- Documentar les pràctiques amb àlbums il·lustrats que es duen a terme a l'escola i a les aules de primària amb l'objectiu de fomentar el gust per la lectura.
- Fer una proposta d'intervenció per explotar els àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries de l'escola i de les aules.

A continuació, es presenten tres apartats per tal de resumir les principals conclusions extretes durant la recerca relacionades amb aquests tres objectius.

Conèixer el fons d'àlbums il·lustrats de què disposa l'escola

Aquest objectiu es va proposar amb la intenció de documentar quina presència tenen els àlbums il·lustrats a la biblioteca del centre i a les biblioteques d'aula per tal de poder conèixer el grau de familiarització dels alumnes amb aquest tipus de llibre. Aquest primer objectiu ha estat el més difícil d'assolir a causa de la situació d'excepcionalitat provocada per la COVID-19. En el primer plantejament de la recerca, es contemplava l'acció de documentar de manera presencial el fons d'àlbums il·lustrats de cada aula de primària i de la biblioteca del centre. Davant la impossibilitat de dur-ho a terme presencialment, es va optar per recollir aquesta informació a través de l'anàlisi del PLEC de l'escola i de l'opinió del professorat enregistrada en forma d'enquesta. L'anàlisi del PLEC ha mostrat que l'escola ofereix un plantejament de la lectura enfocada, sobretot, a assolir objectius curriculars, com el desenvolupament d'estratègies lectores. El PLEC també ha permès identificar alguns dels textos literaris que es treballen a les pràctiques literàries, d'entre els quals predominen llegendes i històries clàssiques, i conèixer el procediment per incorporar nous llibres a la biblioteca del centre, els quals acostumen a ser donacions d'editorials o de la comunitat educativa. Així doncs, es conclou que la presència dels àlbums il·lustrats és escassa i no són llibres massa concorreguts en les pràctiques literàries. D'altra banda, l'enquesta al professorat ha permès copsar l'opinió dels docents i conèixer les seves demandes principals relacionades amb la lectura. Els mestres de primària confirmen les observacions fetes durant l'anàlisi del PLEC i reconeixen que els àlbums il·lustrats s'utilitzen de manera ocasional. El fet que l'escola no disposi d'una selecció

pròpia d'àlbums il·lustrats dificulta que es puguin introduir en les pràctiques literàries i que alumnes i docents es puguin familiaritzar amb aquest tipus de llibre.

Documentar les pràctiques amb àlbums il·lustrats que es duen a terme a l'escola i a les aules de primària amb l'objectiu de fomentar el gust per la lectura.

Per tal d'assolir aquest objectiu, es va recollir la informació a través de l'entrevista a la cap d'estudis i de l'enquesta als docents de primària. Tant la veu institucional com la veu del professorat coincideixen que les pràctiques literàries amb àlbums il·lustrats són pràctiques poc habituals al centre, ja que les biblioteques d'aula i del centre no estan prou dotades d'aquest tipus de llibre, de manera que es tendeix a dur a terme a pràctiques literàries amb altres tipus de text i de llibres, principalment contes infantils. Malgrat que els mestres i la cap d'estudis opinen que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre eficaç per fomentar el gust per la lectura i valoren els seus avantatges a l'hora de desenvolupar la competència literària entre els alumnes, als àlbums il·lustrats encara els falta protagonisme a les aules, ja que els mateixos docents reconeixen no haver estat massa en contacte amb aquest tipus de llibre. La principal dificultat és l'escassa presència d'àlbums il·lustrats al fons de la biblioteca, i tot i que predomina l'interès en incorporar aquest tipus de llibre a les biblioteques del centre, actualment no ocupa un lloc prioritari entre les accions que vol dur a terme el centre.

Fer una proposta d'intervenció per explotar els àlbums il·lustrats en les pràctiques literàries de l'escola i de les aules.

La recerca ha mostrat que els àlbums il·lustrats són llibres ben valorats entre els mestres de primària i s'identifica un interès per introduir-los en les pràctiques literàries d'aula. Tot i les limitacions del centre per incorporar àlbums il·lustrats en el seu fons de llibres, s'han plantejat una sèrie de propostes literàries com a estratègia global per activar l'àlbum il·lustrat en tots els nivells educatius de primària. Aquestes propostes literàries volen potenciar el contacte dels alumnes amb els àlbums il·lustrats i fer-los beneficiaris dels seus avantatges, afavorir l'adquisició de l'hàbit lector dels alumnes i el gust per llegir, socialitzar la lectura, i desenvolupar la competència literària.

Així doncs, aquesta recerca ha permès identificar el rol dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries d'una escola d'Educació Primària. Per a futures recerques, es podria plantejar una comparativa en el mateix centre educatiu i amb el mateix alumnat per tal d'observar els desenvolupament lector dels alumnes des de la incorporació d'àlbums il·lustrats a la seva vida lectora.

8. REFERÈNCIES

- Amat, V. (2010). Compartir per construir. Aprendre a valorar àlbums a cicle inicial. *Articles de Didàctica de la Llengua*, 52: 32-41.
- Arizpe, E.; Styles, M. (2004). *Lectura de imàgenes. Los niños interpretan textos visuales*. Fondo de Cultura Económica (F.C.E.): México. [1a ed. anglès 2003].
- Bellorín, B.; Reyes, L. (2012): Álbumes en marcha: recuento de proyectos de aula en torno a las narrativas visuales. A: Colomer, T.; Fittipaldi, M. (coord.). *La literatura que acoge. Inmigración y lectura de álbumes ilustrados*. "Parapara", 5. Barcelona/Caracas: Banco del Libro-GRETEL: 172-196.
- Bosch, E. (2015). Estudio del álbum sin palabras. Tesis Doctoral. Universitat de Barcelona.
- Bundó, D., Díaz, A., Portell, J., Sánchez, J. (2008). Pla de Lectura de Centre (PLEC). Documents de formació Curs 2007-2008. Departament d'Educació.
- Chambers, A. (2007). Dime. Los niños, la lectura y la conversación. México D.F.: Fondo de Cultura Económica.
- Colomer, T. (2002). ¿Qué significa progresar en competencia literaria? *Textos en contexto. La literatura en la escuela* 5, 9-22. Buenos Aires.
- Colomer, T. (2012). Las discusiones infantiles sobre álbumes ilustrados. A: Colomer, T.; Fittipaldi, M. (coord.). *La literatura que acoge. Inmigración y lectura de álbumes ilustrados*. "Parapara", 5. Barcelona/Caracas: Banco del Libro-GRETEL: 87-118.
- Colomer, T.; Kümmerling-Meibauer, B.; Silva-Díaz, M. C. (2010). Cruce de miradas: nuevas aproximaciones al libro-álbum. Barcelona: Banco del Libro-Gretel.
- Corbetta, P. (2003). Metodología y técnicas de investigación social. Madrid, McGraw- Hill.
- Duran, T. (2007). Àlbums i altres lectures: anàlisi dels llibres per a infants. Barcelona: Rosa Sensat.

Fittipaldi, M. (2013). ¿Qué han de saber los niños sobre literatura? Conocimientos literarios y tipos de actuaciones que permiten progresar en la competencia literaria. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.

Fittipaldi, M.; Munita, F. (2019). El mapa i la brúixola: reflexions al voltant del paper del docent com a recomanador i prescriptor de lectures. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 42 (juny).

Gil, M.R. (2011). “L’àlbum il·lustrat: gaudi literari o recurs imprescindible per a l’aprenentatge lector?”. A *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 55, pp.42-52. Barcelona: Graó.

Gorchs, G. (2013). Llegim imatges: l’àlbum il·lustrat i la novel·la gràfica. A: Aliagas, C.; Baró, M.; Gorchs, G. (2013). *Com crear un ambient lector a l’escola?* Barcelona: Fundació Jaume Bofill: 35-65.

Hoster, B.; Lobato, M.J. (2007). “Iniciación a la competencia literaria y artística a través del álbum ilustrado”, a *Lenguaje y Textos*, 26, pp. 119-134.

Kiefer, B. (2005). Los libros-álbum como contextos para comprensiones literarias, estéticas y del mundo real. A: Pifano, Clementina (ed.). *El libro álbum: invención de un género para niños*. Caracas: Banco del libro (Parapara Clave): 72-85.

Lluch, G. (2009). Textos y paratextos en los libros infantiles. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

Manresa, M.; Silva-Díaz, M.C. (2005). Dialogar per aprendre literatura. *Articles de didàctica de la llengua i la literatura*, 37: 45-56

Manresa, M. (2013). L’univers lector adolescent. Dels hàbits de lectura a la intervenció educativa. Barcelona: Rosa Sensat.

Manresa, M.; Reyes, L. (2014). El álbum y el hábito lector. *Peonza*, 108: 72-81.

Margallo, A. M. (2007). Utilització dels textos literaris per a la integració i l’aprenentatge lingüístic de l’alumnat nouvingut. Proposta de corpus. Projecte de Recerca Educativa. Departament d’Educació de la Generalitat de Catalunya.

- Margallo, A.M. (2013). Cuestiones metodológicas en torno a la investigación de las respuestas lectoras a álbumes ilustrados. *Cultura & Educación* v.25, n.4: 467-478.
- Nodelman, P. (1998). Words About Pictures. *The Narrative Art of Children's Picture Books*. London: University of Georgia Press.
- Pinyol, L. (2018, abril 21). Històries que s'amaguen rere cada conte. *Diari Ara: Criatures*.
- Reyes, L. (2010): ... Aquí sempre hi ha lectura! Anàlisi d'una intervenció educativa per crear lectors. Treball de recerca. UAB.
- Reyes, L. (2011). Fer lectors en un context advers. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 53: 58-67.
- Reyes, L. (2015). La formació literària a primària Impacte d'una intervenció educativa en l'evolució de respostes lectores. Tesis Doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Silva-Díaz, M. C. (2009). Entre el texto y la imagen: los álbumes ilustrados y otros tipos de libros. A: Colomer, T. (coord.). *Lecturas adolescentes*. Barcelona, Graó.
- Siro, A. (2004). El desafío de la continuidad: Una mirada sobre la intervención del mediador en la formación de lectores de álbumes. Seminari Internacional "Lectura, de lo íntimo a lo público". Ciutat de Mèxic.

ANNEX

ANNEX 1. GUIÓ ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS

- 1. Quin creu que és el grau de motivació i gust per llegir dels alumnes de l'escola?**
- 2. Quin tipus d'activitats destinades a l'alumnat de Primària es duen a terme a l'escola per promoure el gust per la lectura?**
- 3. Quin tipus de llibre es fa servir per dur a terme aquestes activitats de promoció de la lectura?**
- 4. Quin tipus de llibres es fa servir a les aules de Primària per dur a terme les pràctiques literàries i lectores?**
- 5. Creu que el tipus de llibre que es proposa a les pràctiques literàries i lectores influeix en el gust per llegir dels alumnes?**
- 6. Quina presència tenen els àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries i lectores del centre? Com ho valora?**
- 7. Creu que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre adequat per treballar amb l'alumnat de Primària? Quin valor educatiu els dona?**
- 8. Per a quin alumnat creu que és adient la lectura d'àlbums il·lustrats?**
- 9. Dueu a terme algunes pràctiques literàries o lectores a través d'àlbums il·lustrats? Si és així, a quina etapa escolar?**

- 10. En cas que no sigui una pràctica habitual, creu que seria beneficiós incorporar aquests llibres a les pràctiques literàries o lectores a cursos superiors? Per exemple, a Cicle Mitjà o Cicle Superior?**
- 11. Quin tipus d'avantatges creu que té el treball amb àlbums il·lustrats?**
- 12. Maria Rosa Gil (2011) afirma que “els àlbums il·lustrats permeten desenvolupar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels infants”. Com creu que els àlbums il·lustrats permeten potenciar aquestes capacitats?**
- 13. Ha dut a terme o coneix alguna pràctica literària que demostrï aquesta afirmació?**
- 14. Deixant de banda les capacitats cognitives que pot desenvolupar el treball amb àlbums il·lustrats, creu que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre atractiu per a la majoria dels infants de primària? Per què?**
- 15. Així doncs, creu que el treball continuat amb àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries o lectores podria influir en l'interès per la lectura dels infants?**
- 16. I per acabar, es planteja ampliar el fons d'àlbums il·lustrats de què disposa la biblioteca del centre?**

ANNEX 2. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A LA CAP D'ESTUDIS

[Entrevistadora]: Abans de res, agrair-te que vulguis dedicar aquests minuts a respondre unes preguntes que m'ajudaran a desenvolupar el meu Treball de Fi de Màster i també agrair-te que hagis acceptat la possibilitat de gravar amb àudio aquesta conversa. Aquest treball es titula "Presència, ús i funció dels àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries d'una escola d'Educació Primària" i té l'objectiu d'analitzar quina presència, ús i funcions tenen els àlbums il·lustrats a les activitats de lectura que es duen a terme al centre. Doncs bé, no sé si abans de començar tens algun dubte o comencem amb l'entrevista.

1. [Cap d'estudis]: De res, ja saps que a l'escola sempre estem disposats a col·laborar en totes les formacions que feu. Per mi, podem començar amb l'entrevista.

[Entrevistadora]: Perfecte, doncs comencem. Primer de tot, quin creu que és el grau de motivació i gust per llegir dels alumnes de l'escola?

2. [Cap d'estudis]: Des que tots els professors del Centre (infantil, Primària i ESO) vàrem fer el curs de l'ILEC de lectura pensem que la motivació i el gust dels alumnes s'ha augmentat força i que el grau és molt òptim.

[Entrevistadora]: I ara mateix, quin tipus d'activitats destinades a l'alumnat de Primària es duen a terme a l'escola per promoure el gust per la lectura?

3. [Cap d'estudis]: En són diverses, les que fem. Per exemple:

Fem els 30 minuts de lectura cada dia amb una planificació setmanal de diferents modalitats de lectura, com lectura en veu alta, la lectura individual, també conversa literària i la lectura adult per part del mestre;

També, cada setmana fem una hora de taller de lectura, on treballem la lectura comprensiva, i diferents tipologies de text, sobretot;

Després... (*rumia*), també demanem als alumnes que portin llibres de casa per llegir a l'escola i els fem servir perquè els recomanin als seus companys i els hi deixin;

Llavors, després també fem cada trimestre un taller de lectura i treballem una estratègia diferent, com fer hipòtesi, inferir i deduir. Aquest taller ens el van recomanar al curs d'ILEC que vam fer els cursos passats;

Què més...? Una activitat que ens agrada molt a l'escola i que fa molts anys que fem i que participem és el Certamen de lectura en Veu Alta. En aquest certamen participen els alumnes de Cicle Mitjà i Cicle Superior i es preparen les lectures a l'aula, i llavors aprofitem per donar pautes d'entonació, llegeixen amb micròfon, i els mestres hem d'escollir qui participa. Els alumnes estan molt contents amb el certamen i se l'agafen amb il·lusió. Per ells és una motivació!

També, ens els últims cursos ens hem aficionat a anar a la biblioteca del barri a buscar "maletes viatgeres". Sobretot les mestres de primària demanen a la biblioteca llibres per treballar diferents temes, projectes o per veure diferents tipus de llibres, i llavors anem a buscar-la i la tenim a l'aula durant un mes o més;

I a més a més, cada any també tots els grups d'Infantil i Primària fan una sortida a la Biblioteca dels Safareigs, que és la que tenim al barri, i fem diferents tallers relacionats amb els llibres. També ens agrada per fer barri i animar-los a que coneguin la biblioteca més propera. A més a més, la gent de la biblioteca són molt amables i fan unes activitats molt divertides. Ens sentim molt a gust treballant amb ells;

[Entrevistadora]: I quan feu totes aquestes activitats de promoció a la lectura, quin tipus de llibre és el que feu servir?

4. [Cap d'estudis]: Els llibres que fem servir són els llibres que tenim a les biblioteques de l'aula, els que hi ha a la biblioteca de l'escola, els que porten els alumnes i els de les maletes viatgeres.

Sobretot són llibres de narració, contes, contes il·lustrats, atles, de ficció, de coneixements i còmics.

[Entrevistadora]: I el tipus de llibre que es fa servir a les aules de Primària per dur a terme les pràctiques literàries i lectores, quin seria?

5. [Cap d'estudis]: Això depèn del treball lector que s'estigui fent a cada aula, però són força variats. Hi ha activitats que es treballen amb un tipus de llibre, i altres activitats amb un altre. Depèn del que es vulgui reforçar en aquella activitat, s'escull un tipus de llibre o un altre.

[Entrevistadora]: Creu que el tipus de llibre que es proposa a les pràctiques literàries i lectores influeix en el gust per llegir dels alumnes?

6. [Cap d'estudis]: Sí, sí. Penso que el llibre ha de ser atractiu i motivador i ha de fer que tinguem ganes de passar de la portada i començar-lo a llegir. Si el llibre no entra pels ulls als alumnes, difícilment voldran començar-lo a llegir. Això també ens passa als adults.

[Entrevistadora]: *I pel que fa a les pràctiques literària i lectores del centre, quina presència tenen els àlbums il·lustrats en totes elles?*

7. [Cap d'estudis]: Crec que en tenen poca.

[Entrevistadora]: *I com ho valora això?*

8. [Cap d'estudis]: Penso que n'haurien de tenir més. Crec que l'àlbum il·lustrat no és el tipus de llibre que més tenim a l'escola. Tenim moltes novel·les, sobretot, perquè és el que més llegeixen els alumnes i també el que més porten ells a l'escola, però ens agradaria ampliar la selecció d'àlbums il·lustrats".

[Entrevistadora]: *Com definiria l'àlbum il·lustrat?*

9. [Cap d'estudis]: Diria que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre que surt del format del llibre de text, de les novel·les i del còmic i treballen un doble codi, el visual i el lingüístic. A més a més, treballen d'una manera molt singular la seva forma, el color, la composició de les imatges, el tipus d'imatge, i això desperta reaccions i sensacions al lector.

[Entrevistadora]: *Creu que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre adequat per treballar amb l'alumnat de Primària? Quin valor educatiu els dona?*

10. [Cap d'estudis]: Sí, i molt! Com que els àlbums il·lustrats treballen aquest doble codi, visual i el lingüístic, i juguen amb la seva forma, color i imatges, això també fa que es vegin implicades diferents àrees de coneixement, com la plàstica, la part emocional, però també l'àrea lingüística, científica i verbal. Per tant, aporten moltíssim a l'educació.

[Entrevistadora]: *I doncs, per a quin alumnat creu que és adient la lectura d'àlbums il·lustrats?*

11. [Cap d'estudis]: Els àlbums il·lustrats són per a tots: infantil, primària, ESO, i també adults”.

[Entrevistadora]: Dueu a terme algunes pràctiques literàries o lectures a través d'àlbums il·lustrats?

12. [Cap d'estudis]: Sí, també. Treballem amb llibres molt variats, però també fem servir àlbums il·lustrats per treballar la lectura.

[Entrevistadora]: I a quina etapa escolar es promou la lectura d'àlbums il·lustrats?

13. [Cap d'estudis]: A totes.

[Entrevistadora]: Quin tipus d'avantatges creu que té el treball amb àlbums il·lustrats?

14. [Cap d'estudis]: L'àlbum il·lustrat crec que té molts avantatges:

Per exemple, com que combina els dos codis, lingüístic i visual, posa en joc dues capacitats diferents; també pot ser compartit per lectors de diferents edats; és adient a qualsevol edat; també pot ajudar a introduir noves llengües, de manera que per l'alumnat nouvingut pot ser una ajuda per iniciar-se amb la lectura; l'experiència visual que comporta i l'espectacularitat de les seves il·lustracions també fa que sigui una porta oberta a la creativitat i a l'art visual i plàstic; també la il·lustració ajuda a empatitzar amb la història; pot ser molt instructiu i fomentar la imaginació; pot ser interpretat de diferents maneres, donar peu a diferents experiències i fins i tot potenciar la diferència.

[Entrevistadora]: En els últims anys, diferents teòrics han ressaltat els avantatges del treball amb àlbums il·lustrats. Per exemple, Maria Rosa Gil (2011) afirma que “els àlbums il·lustrats permeten desenvolupar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels infants”. Com creu que els àlbums il·lustrats permeten potenciar aquestes capacitats?

15. [Cap d'estudis]: Les il·lustracions seran el recurs que permetrà comprendre el relat i això ens farà que sorgeixin diferents expressions del que estan observant i sentint. Després cada lector farà la seva interpretació d'aquest àlbum. Crec que els àlbums il·lustrats fan una

combinació fantàstica d'aquestes capacitats i permet a tots tenir sensacions a vegades diferents que ens portaran a manifestar-les de manera gràfica, com per exemple amb escrits o dibuixos, però també de manera oral, amb una conversa o amb representacions teatrals, per exemple.

[Entrevistadora]: Ha dut a terme o coneix alguna pràctica literària que demostrï aquesta afirmació?

16. [Cap d'estudis]: Jo, personalment, no he fet cap pràctica amb els alumnes, però sí que he assistit a sessions de formació on han explicat com treballar els àlbums il·lustrats a l'escola i ens han fet exemples amb diferents llibres i ens han explicat diferents pràctiques en aules. També he llegit treballs de professors del centre d'experiències de treball d'àlbums il·lustrats amb els seus alumnes.

[Entrevistadora]: Deixant de banda les capacitats cognitives que pot desenvolupar el treball amb àlbums il·lustrats, creu que els àlbums il·lustrats són un tipus de llibre atractiu per a la majoria dels infants de primària?

17. [Cap d'estudis]: Sí, i tant! Són molt atractius.

[Entrevistadora]: I per què ho creu?

18. [Cap d'estudis]: Primer perquè surt del format del llibre de text, de les novel·les, i dels còmics que llegeixen més habitualment, i després perquè la qualitat artística no deixa indiferents als infants, ja sigui perquè és un desplegable, perquè té molts colors, perquè tot és del mateix to, perquè les imatges són hiperrealistes o abstractes, perquè és molt simple o molt detallat... En fi, crec que són petites obres d'art i com a tal impacten.

[Entrevistadora]: Així doncs, creu que el treball continuat amb àlbums il·lustrats a les pràctiques literàries o lectores podria influir en l'interès per la lectura dels infants?

19. [Cap d'estudis]: Crec que molt, i que a més, els pot ajudar a veure la lectura de formes molt diferents i a gaudir-ne més.

[Entrevistadora]: I per acabar, es planteja ampliar el fons d'àlbums il·lustrats de què disposa la biblioteca del centre?

20. [Cap d'estudis]: Sí.

[Entrevistadora]: I hi ha alguna previsió de quan es podria ampliar aquest fons?

21. [Cap d'estudis]: Encara no. Això és una decisió que s'ha de parlar amb molts altres membres de l'equip directiu i, per tant, no és una decisió que pugui prendre jo sola. A mi, personalment, m'agradaria. També és cert, i ho has pogut veure tu, que en els últims anys hem fet moltes reformes a l'escola i encara ens en queden unes quantes, com les reformes al pati i a l'edifici nou. A més a més, ara també hi ha molta demanda de dispositius digitals, i per tant, potser ara tampoc és el moment i ens cal esperar un temps més fins que tinguem pressupost per ampliar el fons de la biblioteca.

[Entrevistadora]: Doncs ara ja sí que hem acabat. Moltes gràcies per dedicar aquest temps a respondre aquestes preguntes.

22. [Cap d'estudis]: De res, ja saps que ens agrada col·laborar i ajudar-vos amb el que sigui.

ANNEX 3. ENQUESTA AL PROFESSORAT

PART I:

Sóc:

- Home
- Dona

Edat:

- 20-30 anys.
- 30-40 anys.
- 40-50 anys.
- Més de 50.

Anys dedicats a la docència:

- Menys de 5.
- Entre 5 i 10.
- Entre 10 i 20.
- Més de 20.

Cada quant realitza cursos de formació permanent?

- Cada any.
- Cada dos anys.
- Cada tres anys.

Sóc mestre/a de:

- Infantil
- Cicle Inicial
- Cicle Mitjà
- Cicle Superior

PART II:

- 1. De l'1 al 5, com és el grau de motivació i d'interès per la lectura dels seus alumnes?**
- 2. Quins llibres són els més llegits pels seus alumnes durant la lectura lliure?**
  - Novel·les
  - Còmics
  - Àlbums il·lustrats
  - Llibres de poesia
  - Llibres de coneixements
  - Altres
- 3. Personalment, opina que els àlbums il·lustrats són llibres adequats per:**
  - Alumnes d'Infantil i Cicle Inicial
  - Alumnes de Cicle Inicial i Cicle Mitjà

- Alumnes de Cicle Mitjà i Cicle Superior
- Alumnes de totes les etapes educatives

Per què?

4. De l'1 al 5, com és la presència d'àlbums il·lustrats a l'escola? (tenint en compte el fons de la biblioteca de l'escola, el préstec a la biblioteca pública...?)
5. Dueu a terme pràctiques literàries o lectures amb àlbums il·lustrats a les vostres aules?
SÍ / NO

Per què?

6. Creu que la motivació dels alumnes vers la lectura varia en funció del tipus de text que es proposa durant les pràctiques literàries o lectures?
SÍ / NO
7. Quins tipus de text o format funcionen millor per dur a terme les pràctiques literàries o lectures a les vostres aules?
  - Novel·les
  - Còmics
  - Textos reals (notícies, cartes, receptes...).
  - Endevinalles
  - Poesia
  - Àlbums il·lustrats
  - Audiollibres
  - Altres
8. De l'1 al 5, com creu que és la motivació dels alumnes quan treballen amb àlbums il·lustrats?
9. De l'1 al 5, com és el grau de comprensió i interpretació del text dels seus alumnes?
10. De l'1 al 5, quina importància donen els seus alumnes a les il·lustracions que acompanyen el text?
11. Creu que els àlbums il·lustrats són un tipus de lectura més fàcil per als alumnes?
SÍ / NO

Per què?

- 12. De l'1 al 5, quina valoració fa de la interpretació literària que els seus alumnes fan quan treballen amb àlbums il·lustrats?**
- 13. De l'1 al 5, com d'acord està amb la següent afirmació: “els àlbums il·lustrats permeten desenvolupar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels infants”?**
- 14. De l'1 al 5, com puntuaria els seus coneixements sobre àlbums il·lustrats?**
- 15. Aproximadament, quina quantitat d'àlbums il·lustrats coneix?**
- 0-10
  - 10-30
  - 30-50
  - 50-70
  - Més de 70
- 16. Quins són els últims tres àlbums il·lustrats que ha treballat a l'aula?**
- 17. Quin àlbum il·lustrat recomanaria als seus alumnes?**
- 18. La majoria d'àlbums il·lustrats que coneix són adequats per:**
- Infantil
  - Cicle Inicial
  - Cicle Mitjà
  - Cicle Superior
- 19. De l'1 al 5, com de necessari creu que és augmentar la presència d'àlbums il·lustrats a l'escola?**

Es pot consultar l'enquesta online a: <https://forms.gle/NciVjSwfkywSEnGB8>

Correspondència preguntes i blocs de resposta:

BLOC I. Pràctiques lectores actuals → 1, 2, 6, 7, 8, 11

BLOC II. Coneixements/consideracions sobre els àlbums il·lustrats → 3, 5, 14, 15, 16, 17, 18

BLOC III. Avantatges dels àlbums il·lustrats → 9, 10, 12, 13

BLOC IV. Presència a l'escola → 4, 19